

Zákon o sociálních službách v čase – dopad novelizace zákona do praxe

Radana Běťáková

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ústav marketingových komunikací

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Radana BĚŤÁKOVÁ**

Osobní číslo: **K09569**

Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**

Studijní obor: **Řízení netržních a sociálních služeb**

Téma práce: **Zákon o sociálních službách v čase-dopad
novelizace zákona do praxe**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rešerši odborné literatury.
2. Vymezte pojmy a teoretická východiska z oblasti sociálních služeb.
3. Připravte metodiku výzkumné části.
4. Realizujte kvalitativní výzkumu o dopadu novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách do praxe organizace poskytující sociální služby.
5. Zpracujte a vyhodnoťte získaná data, včetně jejich interpretace.
6. Prezentujte výsledky výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

MATOUŠEK, O. a kol. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-7367-310-9.

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (stav k 23. 7. 2009).

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (stav k 6. 7. 2009).

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Radana Kroutilová Nováková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

1. prosince 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

26. dubna 2011

Ve Zlíně dne 1. prosince 2010

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.

děkanka

Mgr. Ing. Olga Jurášková, Ph.D.

ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 26.4.2011 .....

RADANA BĚŤÁKOVÁ *Běťáková*
.....
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejmeně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosažených v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělků dosažených školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Zákon o sociálních službách je základním východiskem pro poskytování sociálních služeb v České republice. Nabytím účinnosti 1.1.2007 nahradil předchozí nevyhovující zákon, který platil ještě před rokem 1989. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách byl již několikrát novelizován a další úpravy se očekávají.

Diplomová práce pojímá téma zákona o sociálních službách po stránce teoretické, kdy podává rozbor vývoje právní úpravy, i po stránce praktické, kdy konfrontuje teorii zákona a její dopad do praxe tří neziskových organizací v okrese Vsetín poskytujících sociální služby. Tam, kde jednotlivé kapitoly poskytují prostor, jsou připojeny osobní komentáře.

Klíčová slova: zákon o sociálních službách, novelizace zákona o sociálních službách, sociální služby, odlehčovací služby, nezisková organizace

ABSTRACT

The law on social services is the basis for providing social services. It was brought into force on 1st January 2007 and replaced the previous unsuitable law that had come into force even before 1989. The law number 108/2006 of the Statute book on social services has already been revised several times and further changes are expected.

This thesis deals with the topic of the law on social services from both theoretical view, when it describes the development of the changes in the law, and practical view, when it confronts the theoretical level of the law with its impact on the practice of three non-profit organizations in the region of Vsetín that provide social services. My personal comments are added where possible.

Keywords: the law on social services, the revision of the law on social services, social services, relief services, non-profit organization

Děkuji Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D. za odbornou pomoc a vedení práce.

Rovněž děkuji paní Markétě Koudelové, Ing. Danuši Martinkové a Mgr. Heleně Petrouškové za poskytnutí podkladů pro praktickou část práce.

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Zlíně dne 26.4.2011

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
2 HISTORIE VÝVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	14
2.1 PREHISTORIE	14
2.2 POČÁTKY SOCIÁLNÍ POLITIKY STÁTU	15
2.3 FORMY SOCIÁLNÍ PÉČE V DOBĚ ZÁNIKU RAKOUSKO-UHERSKA A V OBDOBÍ 1. REPUBLIKY	17
2.4 ROK 1948 – SOCIÁLNÍ STÁT VERSUS BUDOVÁNÍ SOCIALISMU	18
2.5 SOCIÁLNÍ SLUŽBY V OBDOBÍ PO ROCE 1989.....	20
2.6 ZÁKON Č. 108/2006 SB., O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	21
2.6.1 Příspěvek na péči.....	22
2.6.2 Kategorie sociálních služeb.....	24
2.6.3 Registrace poskytovatelů sociálních služeb	28
2.6.4 Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách.....	29
2.6.5 Nový způsob financování sociálních služeb	30
2.6.6 Shrnutí – klady a zápory zákona č. 108/2006 Sb.	33
2.7 NOVELIZACE ZÁKONA Č. 108/2006 SB., O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	34
2.7.1 Změny v důsledku novelizace k 1. 8. 2009	34
2.7.2 Změny v důsledku novelizace k 1. 1. 2010	40
PRAKTICKÁ ČÁST	42
3 VÝZKUMNÉ TÉMA.....	43
3.1 OBLAST VÝZKUMU	43
3.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	43
3.3 ÚČEL VÝZKUMU	43
3.3.1 Metody výzkumu.....	44
3.4 ZÁKLADNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA	44
3.4.1 Doplnující výzkumné otázky.....	44
3.5 ORGANIZACE ODLEHČOVACÍCH SLUŽEB	46
3.5.1 Občanské sdružení Letokruhy	47
3.5.2 Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov.....	47
3.5.3 Domov Jitka, o.p.s.....	48
4 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	49
4.1 STRUKTUROVANÝ ROZHOVOR	49
4.1.1 Úvodní ustanovení	49

4.1.2	Příspěvek na péči.....	53
4.1.3	Sociální služby	58
4.1.4	Inspekce poskytování sociálních služeb.....	62
4.1.5	Financování sociálních služeb.....	64
4.1.6	Správní delikty	66
4.1.7	Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka	69
4.1.8	Předpoklad pro výkon činnosti v sociálních službách.....	71
4.1.9	Akreditace vzdělávacích zařízení a akreditace vzdělávacích programů	73
4.2	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	75
ZÁVĚR		80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		82
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		84
SEZNAM PŘÍLOH.....		85

ÚVOD

System sociálních služeb je charakterizován množstvím vztahů založených na objektivních skutečnostech, které mají významný vliv na kvalitu života jedinců i společnosti. Jedná se o vztahy, jejichž význam vyžaduje oporu v zákonech, a to zejména z důvodu ochrany oprávněných zájmů osob, které jsou oslabeny ve schopnosti je prosazovat. System sociálních služeb je rozsáhlým ekonomickým systémem, jehož funkčnost nelze zajistit bez finanční intervence z veřejných zdrojů. Současně jsou sociální služby závislé na finanční participaci zdrojů soukromých. Aby tento system co nejlépe fungoval, musí mít oba zdroje jeho financování společný zájem, a to maximální efektivitu.

Ve své diplomové práci se věnuji problematice zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a jeho novelizaci č. 206/2009 Sb., jejímž cílem bylo právě zefektivnění aplikace zákona v praxi.

K výběru daného tématu mě vedl osobní, občanský zájem podpořený mým členstvím v občanském sdružení Letokruhy, které je svou činností zaměřeno na služby sociální péče. Při zpracování této práce jsem čerpala z mnoha zdrojů, zejména ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a jeho prováděcí vyhlášky č. 505/2006 Sb., z novely zákona č. 206/2009 Sb., z odborné literatury, z webových stránek uveřejněných na internetu a také z osobních rozhovorů s pracovníky tří neziskových organizací poskytujících sociální služby. Při zpracování tématu jsem využila deskripce, analýzy dokumentů, dedukce, interpretace, komparace, strukturovaného rozhovoru a dotazníkového šetření.

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, ve kterých částech zákona vidí pracovníci sociálních služeb problémy, jakým způsobem ztěžují jejich činnost či realizaci poskytování služeb. Chtěla jsem upozornit na drobné nejednoznačnosti a nepřesnosti, které některé paragrafy zákona přinášejí do praxe či poukázat na potřebu doplnění některých částí zákona tak, aby se staly skutečnou oporou pro řešení situací, které vyplývají z praxe sociálních služeb.

Práce je rozdělena do dvou základních částí – teoretické a praktické. Jednotlivé kapitoly teoretické části zachycují v nástinu vývoj sociálních služeb od jejich počátků, které zaštiťovala církev, přes sociální politiku státu až k současné právní úpravě zákona a jeho novelizace č. 206/2009 Sb., která byla v době výběru tématu mé diplomové práce poslední zásadní úpravou zákona o sociálních službách.

Praktická část práce je postavena na konfrontaci vybraných právních norem z jednotlivých částí zákona a praktických zkušeností z jejich dopadu do činnosti tří neziskových organizací v okrese Vsetín. Základ praktické části tvoří sled výzkumných otázek, které jsem aplikovala do formy strukturovaného rozhovoru s vedoucími pracovníky tří neziskových organizací, které poskytují odlehčovací služby. Jejich zamyšlení nad praktickými zkušenostmi s aplikací zákona s sebou přineslo poznatky a nápady, které poukazují jak na nedostatky zákona, tak zdůrazňují jeho přednosti. Otázky jsem koncipovala tak, aby se dotýkaly jednotlivých částí zákona. Doplnila jsem je vymezením zákona a nechala se k nim vyjádřit všechny dotazované. Jejich empirické poznatky jsem za každou otázkou zpracovala v komentovaném shrnutí. Stejně okruhy témat jsem uvedla i v dotazníku, který byl určen zaměstnancům těchto tří organizací. Výsledky dotazníkového šetření jsem zpracovala graficky a zahrnula do svého výzkumu.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pro potřebu mé diplomové práce vymezuji základní pojmy, kterých v textu práce užívám.

Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. definuje poskytování pomoci, podpory osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci a také upravuje předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách, a to jak pro poskytovatele sociálních služeb (organizaci), tak pro konkrétní pracovní pozice v oblasti sociálních služeb. Dále upravuje podmínky pro výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb a pro inspekci poskytování sociálních služeb.¹

Sociální služba je činnost, která napomáhá osobám sociálně vyloučeným či v nepříznivé sociální situaci znovu se sociálně začlenit či předejít sociálnímu vyloučení. Je poskytována ve třech základních formách: sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.²

Sociální vyloučení je vyčlenění osoby mimo způsob života, který je v dané společnosti považován za běžný, a nemožnost se do něj zapojit z důvodu nepříznivé sociální situace.³

Nepříznivá sociální situace je oslabení či úplná ztráta schopnosti řešit vzniklou sociální situaci (např. nepříznivý zdravotní stav, životní návyky vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a podobně) tak, aby toto řešení vedlo k sociálnímu začlenění či ochraňovalo před sociálním vyloučením.⁴

Proces sociálního začleňování je dán řadou příležitostí a možností, které sociálně vyloučeným osobám napomáhají zapojit se do ekonomického, sociálního a kulturního života společnosti, který je považován za běžný.⁵

---

¹ § 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

² § 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

³ § 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁴ § 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁵ § 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Oprávněná osoba je „klientem“, jenž podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách přijímá sociální služby.⁶

Poskytovatel sociální služby může být územní samosprávný celek či jím zřízena právnická osoba, fyzické osoby, právnické osoby, ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu. Poskytovatel sociálních služeb může být při splnění podmínek dle zákona č. 108/2006 Sb. registrován příslušným krajským úřadem, čímž mu vznikají určitá práva a povinnosti, které specifikuje § 78 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.⁷

Příspěvek na péči je finanční hotovost, která je poskytována ze státního rozpočtu za účelem zajištění potřebné pomoci osobám závislým na pomoci jiné osoby. Výše příspěvku je rozlišena dle stupně závislosti na jiné osobě (lehká závislost, středně těžká závislost, těžká závislost a úplná závislost) a dle věku příjemce příspěvku. Nárok na příspěvek nemá dítě mladší jednoho roku.⁸

Denní stacionář službou sociální péče. Jedná se o zařízení, ve kterém se poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost a potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby.⁹

---

⁶ § 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁷ § 78 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁸ § 7-11 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁹ § 46 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

2 HISTORIE VÝVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

V této kapitole popisují vývoj podoby sociálních služeb od počátků až k její moderní právní úpravě.

2.1 Prehistorie

Žádná společnost nezaručuje skutečnou rovnost všem svým členům, protože vždycky byla, je a bude diferencována do vrstev a sociálních skupin, které se liší velikostí svého majetku, přístupem k moci či výší své společenské prestiže. Tento fakt je dán tím, že nikdy nebude možné odstranit jakousi „nedostatkovost“ statků a služeb. V průběhu historického vývoje každá společnost tento problém sociální nerovnosti řešila a v podstatě se jej snažila zlegitimizovat, učinit jej pro své členy přijatelným a tím předejít případným sociálním konfliktům, udržet společenskou rovnováhu. A právě v této skutečnosti hledíme základ prvních motivů pro jakousi „prehistorii“ poskytování sociálních služeb, respektive šlo o poskytování základní pomoci v okamžiku, kdy chudoba začala přerůstat ve společenskou hrozbu nepokoju ohrožujících stabilitu společnosti. V Evropě tato situace představuje v období starověkého Řecka vládu Solónovu.

Za první skutečně poskytované sociální služby lze však považovat až ty, které zaštiťovala církev. Jejich zakotvení ve společenském systému tedy souvisí s uzákoněním křesťanství jako státního náboženství a církve jako instituce, která v rámci své činnosti organizovala chudinskou péči. V duchu svého učení „miluj bližního svého“ tak církev poskytovala almužny, později v katolické církvi vznikl řád svatého Františka (13. století), který ve svých klášterech poskytoval pomoc, přístřeší a základní zdravotní péči chudým a nemocným. V jednotlivých farnostech dále vznikala tzv. „církevní bratrstva“, jejich činnost však byla výrazně omezena celkovými možnostmi ekonomickými i kapacitními, proto se zaměřila jen na úzký okruh osob.

Na přelomu středověku a novověku začaly takovéto charitativní služby poskytovat i protestantské církve. Byla to tedy církev, které později svěřoval panovník i prostřednictvím právních norem péči o chudé, a tím se stala v podstatě skutečně první institucí, která organizovaně a dlouhodobě poskytovala sociální služby. Je však potřeba si uvědomit fakt, že potřeby chudiny nebyly v té době tím, co by určovalo charakter poskytované služby. Základním

smyslem sociální služby bylo doložit milosrdným skutkem pravou křesťanskou víru a zajistit si posmrtnou vyvolenost. Církev si však i díky tomuto získala ve společnosti uznání.

Středověká světská moc vůči sociálně vyloučeným však nadále uplatňovala represivní přístup, neboť je nadále vnímala jako možnou hrozbu sociálních konfliktů, zdravotních epidemií či společenské vzpoury. Byli vyháněni z obcí, vězněni, dokonce mrzačeni či popravení.

2.2 Počátky sociální politiky státu

Represivní přístup světské moci – státu – k sociálně vyloučeným přetrvával i v počátcích novověku, paradoxně zesílil i v sobě osvícenství. Středověká krutost však byla postupně zmírňována díky právním normám, které v novověku upravily chudinskou péči jako povinnost institucí státní moci. Za důležitý mezník ve vývoji péče o chudé v Evropě lze považovat až vydání Kodexu chudých (1597) a Chudinského zákoníku (1601) anglickou královnou Alžbětou I., které nařizovaly obcím povinnost pomáhat svým práceschopným chudým. Na našem území byla oblast sociální pomoci poprvé normativně řešena v říšském policejním řádu Ferdinanda I. roku 1552. Asi o 200 let později, za vlády Marie Terezie, bylo vydáno nařízení proti žebrotě a o postrku. Vláda Josefa II. přinesla v oblasti sociální nakročení ke kvalitativně novému řešení chudinské péče. Dvorskými dekrety z let 1782 – 1786 bylo doporučeno zakládat farské chudinské ústavy. Útulky pro chudé představovaly sice novou formu péče, jejich výskyt byl však výsledkem dobrovolné soukromé iniciativy, proto jich mnoho nebylo a úrovní poskytovaných služeb se výrazně lišily. Přestože panovnícký dekret požadoval základní sociální ochranu poddaných i od feudálů, k žádné změně k lepšímu systémově nedošlo, pomoc se odvíjela jen ze soucitu a ochoty místní šlechty.

Tak jak se postupně v zemích Evropy upevňovala centralizovaná moc, tak se začala centralizovat i politika státu v oblasti péče o chudé a jinak sociálně vyloučené. Stát začal kontrolovat oprávněnost nároku na poskytnutí pomoci. Základním kritériem byla práceschopnost. Vznikl tak diferencovaný přístup, který ovšem v ani jednom směru nepředstavoval výraznou sociální podporu. Velmi tvrdě se stavěl k tzv. práceschopným (vznik donucovacích pracoven), práce neschopným pak poskytoval jen minimální prostředky k přežití (např. přístřeší a možnost žebrot). Pokud byly těmto občanům poskytnuty finanční prostředky z veřejného rozpočtu, pak byly nižší než minimální plat pracujícího člověka.

Dalším rysem, který proměnil poskytování sociální pomoci bylo vytváření nutného systému administrativy. Lze říci, že poskytování sociálních služeb se začíná byrokratizovat. Stát začal postupně zřizovat sociální služby ústavní podoby, které však nebyly specializované na určité skupiny potřebných, takže se zde shromažďovali staří i děti, zdravotně i duševně postižení a podobně. Péče nebyla odborně cílená, dokonce zde byly vykonávány i fyzické tresty. Teprve na přelomu 18. a 19. století se objevuje snaha o diferencovanou ústavní péči – tedy vznik sirotčinců, chudobinců, starobinců či blázinců.

V českých zemích vznikala tato zařízení převážně v církevních objektech, které v době zrušení jezuitského řádu Josefem II., zůstaly opuštěny. Vznikaly tak sekulární kláštery, ve kterých však péči poskytovali zaměstnanci. Takováto koncentrace sociálně vyloučených byla typická pro větší města, na venkově vznikaly v obecních domech tzv. „pastoušky“, kde žili sociálně potřební a dle systému tzv. střídaly se ostatní obyvatelé střídali v zajištění jejich základních životních potřeb nutných k přežití.¹⁰

System sociální péče byl stále úžeji spojován s obcemi. Tento trend si v polovině 19. století vyžádal vznik „domovského práva“. Toto právo představovalo souhrn práv a povinností mezi příslušníkem obce a obcí samotnou. Obec měla povinnost i vůči dobročinným ústavům. Tuto skutečnost zakotvovaly obecní zřízení 170/1849 ř.z. a obecní zákon č. 18/1862 ř.z., později prováděcí zákony k obecnému zákonu – zákon č. 105/1883 ř.z., o domovském právu, a chudinský zákon č. 59/1868 čes. z.z. Na konci 19. století se znovu do sociální pomoci zapojují církve. Přicházejí s tzv. komunitními projekty péče o chudě. Jedná se o charitativní organizace, jejichž pracovníci kontaktovali sociálně slabé přímo v jejich domech, zároveň prováděli jakousi osvětu v široké veřejnosti, neboť v tehdejší společnosti převládl názor, že tito sociálně slabí jsou sami odpovědní za svůj život. Jiný typ komunitního centra byl založen v Londýně – Toynbee Hall – jde o jakousi poradnu pro ty, kteří přicházeli do velkého města za prací a zůstali bez prostředků v anonymitě hlavního města.

---

¹⁰ Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 21. ISBN 978-7367-310-9.

Takováto centra znala sociální problematiku, později ovlivňovala komunální, dokonce i státní sociální politiku.

Pro přelom 19. a 20. století je typický vzrůstající počet podobných zařízení. Jako nový trend se však jeví zaměření některých z nich na mládež. Jedná se o zajímavý posun v oblasti sociálních služeb, neboť nejen, že jsou mladí zapojováni jako dobrovolníci do činností sociální péče, ale zároveň tato činnost znamená i možnost prevence před jejich možným sociálním selháním.

2.3 Formy sociální péče v době zániku Rakousko-Uherska a v období

1. republiky

Principy a trendy, které se prosadily v sociální péči v období 1. třetiny 20. století v českých zemích, představují v podstatě dodnes jakési „mantinely“ naší sociální politiky. Některé jsou inspirující, jiné působí jako nechtěné dědictví, které je potřeba překonat. Celá koncepce sociální pomoci vychází z chudoby jako ze základního sociálního problému, který je vlastně příčinou všech ostatních. Československá republika převzala tzv. recepčním zákonem (č. 11/1918 Sb. z. a n. o zřízení samostatného státu československého) značné množství rakousko-uherských právních norem a předpisů. Systém chudinské péče byl vytvářen tak, že hlavní odpovědnost za péči měla rodina, pokud ta nebyla, přešla povinnost na místní spolky, pak na obec, okres, zemi. Šlo tedy o jakousi správní posloupnost s odstupňovanou odpovědností. Orgány vyšších správních celků pak měly za úkol podporovat především ústavní formu poskytování sociálních služeb. V období 1. republiky byly například postaveny tzv. Masarykovy domy – ústavy sociální péče v Praze v Krči, které svou kapacitou více než 3 000 lůžek a specializací na různé věkové i sociální skupiny patřily v té době k nejmodernějším v Evropě.¹¹

Člověk, který neměl v dané obci domovské právo, získal od obce jen časově omezenou chudinskou péči. Kromě finanční či naturální podpory chudinský zákon uváděl i možnost

---

¹¹ Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 22-23. ISBN 978-7367-310-9.

poskytnutí ústavní sociální služby. Dále umožňoval zřizovat tzv. chudinské rady, v nichž působili duchovní. Jiná množná forma byl institut „otec chudých“ – jednalo se o osoby, které byly určeny, aby byla v osobním styku s potřebnými a nadřízeným správním orgánům podávaly zprávy.

V období první republiky se provozovala chudinská péče i soukromě. Typickou a oblíbenou formou se staly tzv. vývařovny. Zajišťovaly je především dobročinné spolky a obce jejich činnost měly podporovat na základě ustanovení chudinského zákona. Tato dobrovolná péče se rozrostla, ale její slabinou byla naprostá spontánnost, s jakou vznikala, takže nebyla nijak koordinována. V důsledku toho se některé služby suplovaly a jiné zase chyběly úplně. Mezi nejaktivnější dobrovolné spolky v té době patřily: Společnost Československého Červeného kříže, Okresní péče o mládež, Masarykova Liga proti tuberkulóze.¹²

V meziválečném období docházelo také k rozvoji poradenských služeb, které se specializovaly např. na volbu povolání, sociální oblast, duševní zdraví, matku a dítě, tuberkulózní či venerické choroby. Také u soudu vznikaly úřadovny pro péči o mládež, jejich činnost můžeme přirovnat k dnešní probační a mediační službě. Dá se říct, že se začíná měnit přístup k tématu chudinské péče, stále více se vychází z potřeb a nároků potřebných.

2.4 Rok 1948 – sociální stát versus budování socialismu

Rok 1948 se stal důležitým ve vývoji sociálních služeb ze dvou základních důvodů. Zatímco OSN deklaruje nový cíl sociální politiky států – důstojnost každého lidského života a právo člověka na její ochranu – a této myšlence se přizpůsobují koncepce státní sociální politiky jednotlivých zemí, u nás rok 1948 znamenal celkově odklon od západoevropského vývoje, tedy i v koncepci sociální politiky. V západoevropských zemích přistupují k formě ústavní péče kriticky a prosazují její nově, lidštější podoby – jako terapeutické komunity pro lidi se závislostmi, stacionáře a komunitní centra postavené na osobním rozhodnutí, a tudíž i větším odhodlání klienta, rozbíhají se terénní služby založené na kontaktu klienta

---

¹² Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 25. ISBN 978-7367-310-9.

v jeho přitocném prostředí, začínají fungovat preventivní programy zaměřující se na ohrožené skupiny – děti z nefunkčních rodin, provozovatele prostituce, lidí po návratu z vězení a podobně. Objevuje se i forma chráněného bydlení a zaměstnání, první osobní asistenti pro lidi tělesně či mentálně postižené. Vznikají dlouhodobé komplexní programy, do nichž jsou zapojováni dobrovolníci, odborníci, sociální pracovníci i zástupci místních komunit.

Politické změny roku 1948 v našem státě přinesly i změnu v koncepci sociálního zabezpečení. Hned v roce 1948 byl zrušen institut domovského práva, který byl nahrazen československým občanstvím (zákon č. 174/1948 Sb.). Tímto péče o potřebné přešla jednoznačně na stát. Tuto skutečnost potvrdil zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, kterým se stanovil nový systém sociální péče. Stát ponechal jedinou možnost zapojení se nestátním subjektům (církvím, dobrovolným organizacím, podnikům i JZD), a to formou ústavní péče. Ale i nad nimi vykonával dozor Státní úřad sociálního zabezpečení. Sociální péče se centralizovala a celý systém budovaný za první republiky zanikl.

V roce 1964 byl přijat zákon č. 101/1964 Sb., který rozpracovává služby sociálního zabezpečení ve smyslu jejich upřednostnění před peněžními příspěvky. Zdůrazněna je i péče ze strany rodinných příslušníků. Zákon nově zavádí pojem „občané, kteří potřebují zvláštní pomoc“. Myslí tím ty, kteří se ocitli, byť přechodně, v tísnivých životních poměrech. Nově se rozlišuje péče o občany těžce poškozené na zdraví – jde o poskytnutí společného stravování, pečovatelské služby, zdravotních pomůcek či finančních prostředků na jejich pořízení. Zvláštní péči pak měli občané se změnou pracovní schopnosti (příprava na povolání, rehabilitace). Tento zákon již neuváděl alternativní zřizovatele ústavní péče a stát tedy zajišťoval péči veškerou. Řídící a kontrolní pravomoci zastával Státní úřad sociálního zabezpečení, vlastní činnost pak zajišťovaly komise sociálního zabezpečení, které byly zřizovány národními výbory.

Po vzniku federativního uspořádání státu byly přerozděleny i kompetence v oblasti sociální péče a svěřeny jednotlivým republikám Zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení zavedl péči o společensky nepřizpůsobivé občany. Zaměstnavatel měl povinnost přijmout na doporučení národního výboru takového člověka, aby mu pomohl k začlenění do chodu společnosti. Dalším právním předpisem v sociálním zabezpečení a službách byl zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Sociální péče i sociální služby byly primárně zajišťovány státem, řízeny centrálně (z Ministerstva práce a sociálních věcí k okresním úřadům). Ztratila se tak možnost přizpůsobit služby co nejvíce daným potřebám v určité

oblasti či přímo konkrétním klientům. Systém byl nastaven pasivně, člověk nebyl nijak motivován, aby vyvíjel vlastní aktivitu. Typy sociálních služeb, které se ve stejné době prosadily v zemích západní Evropy, se k nám dostávaly se zpožděním a v menším rozsahu. V 60. letech vznikla například síť manželských poraden, které se začaly systematicky zabývat i adopcí dětí, při psychiatrických léčebnách vznikaly linky důvěry.

2.5 Sociální služby v období po roce 1989

Politické změny vyvolané listopadem 1989 s sebou přirozeně nesly i změny v dalších oblastech života, tedy i v oblasti sociální. Důraz na ústavní, celodenní péči a v podstatě absence terénních sociálních služeb, minimum služeb alternativních neodpovídalo moderním trendům, které směřovaly k službám komunitního typu a k službám v terénu. Chyběl však legislativní rámec, který by kýmžené změny zaštitil, chyběli odborníci, nebyl nastaven nový systém sociálního vzdělání pro sociální pracovníky. Přestože začal fungovat občanský princip a objevila se velká ochota lidí dobrovolně pomáhat druhým, bylo jasné, že vše musí směřovat k nutné sociální reformě. Její „scénář“ byl vytvořen již v roce 1990. Jednalo se o posloupnost změn v jednotlivých částech československého systému sociální ochrany, Uvažovalo se o změně systému sociální péče do formy moderní sociální pomoci, zároveň se vytvářela podoba tzv. „záchranné sociální sítě“. Tato síť byla vytvořena přijetím zákonů o životním minimu a sociální potřebnosti. Tyto zákony však představovaly až do roku 2006 jediné výrazné legislativní změny v sociální oblasti. Přesto se formy sociální péče začaly proměňovat, a to díky až dramatickému nárůstu počtu nestátních neziskových organizací, které se z velké části stávaly poskytovateli sociálních služeb. Dle legislativních možností vznikal převážně jako občanská sdružení podle zákona 83/1990 Sb., o sdružování občanů, později jako obecně prospěšné společnosti ze zákona č. 245/1997 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Církev, které představovaly v oblasti sociální jistou tradici, byť přerušenu, na vázaly na svoje aktivity v dané oblasti a začaly poskytovat sociální služby v rámci Charity a Diakonií, a to převážně ústavního charakteru, neboť získávaly materiální pomoc od církví ze zahraničí. Církev začaly provozovat své domy pro seniory, hospice, azylové domy a podobně. Změny sice byly na jedné straně viditelné, na druhé straně však přetrvávaly mnoho let zaběhané způsoby jak řízení, tak vlastní péče a stereotyp v přístupu ke klientům. Již samostatná Česká republika byla v 90. letech terčem kritiky za strany za-

hraničních odborníků pro svůj byrokratický a autoritativní způsob vedení především ústavů pro mentálně postižené.

Pokusem o změnu byla v roce 2002 formulace Standardů kvality sociálních služeb, která však až do přijetí zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách znamenala jen doporučení ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí, které mnohé sociální organizace nebraly na vědomí. Velký problém v tomto období představovalo financování nestátních poskytovatelů sociálních služeb. Z převážné části bylo závislé na centrálně řízených dotacích ze státního rozpočtu, malou část pak poskytovaly obce v rámci vlastního rozpočtu, minimum představovaly sponzorské dary. Státní dotace byly poskytovány vždy na jeden rok a navíc s několika měsíčním zpožděním, což pro poskytovatele služeb vytvářelo nejen nejistotu, ale vlastně i skutečné materiální potíže. Tento fakt se pak negativně projevil buď ve stagnaci úrovně poskytovaných služeb, či naopak ve snaze získat peníze i ze zahraničních zdrojů – v realizaci projektů, které neměly naději na úspěch pro nedostatečné materiální a odborné zázemí daných organizací.¹³

Přetrvávající problémy, které vycházely především z nedostatečné právní úpravy sociálních služeb, byly příčinou toho, proč především odborná veřejnost požadovala změnu a reformu systému.

2.6 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Kýženou změnu v systému sociální péče přinesly až zákony č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Výrazná změna koncepce sociální péče byla těmito zákony zaručena, ovšem nedokázala se vyvarovat i nových „nedokonalostí“, které se naplno projeví už v prvním roce účinnosti především zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Nový systém sociální péče podporoval především individuální péči, snahu ponechat klienta v domácím prostředí, odstranil omezenou kategorizaci těch, kteří mohou o službu žádat,

---

¹³ Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 31. ISBN 978-7367-310-9.

rozšířil škálu poskytovaných sociálních služeb hlavně podporou alternativní sociální služby a změnil způsob jejich financování. Na základě této obecné charakteristiky základních změn lze nový systém sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb. vystihnout zásadami, které vytvářejí jakousi promyšlenou pyramidu poskytované pomoci, jejíž základnu tvoří kvalitní poradenská pomoc vedoucí klienta k samostatnému zvládnutí nepříjemné sociální situace. Na tento základ navazují výrazně individualizované sociální služby nastavené tak, aby nevedly klienta k pasivitě, ale právě naopak pomáhaly udržovat jeho samostatnost a pokud možno předcházely opakování či přetrvávání sociálního problému. Kvalita služeb koresponduje s dodržováním základních lidských práv a svobod a zachovává lidskou důstojnost. Tento trend se výrazně projevil ve změně způsobu volby a financování sociálních služeb, kdy je nechán prostor klientovi, aby sám rozhodl o výběru služby a platbě za ni. Mezi klientem a poskytovatelem služby se zavádí „smluvní princip“.

Tato celková koncepční změna, změna „filozofie“ sociálních služeb, byla doplněna dalšími jednoznačnými konkrétními rozhodnutími, která byla upravena právní normou. Jde o příspěvek na péči, novou kategorizaci sociálních služeb – služby sociální péče, služby sociální prevence a sociální poradenství, systém registrace poskytovatelů sociálních služeb i centrální registr příjemců sociálních služeb a standardy pro vykonávání povolání sociálního pracovníka.

2.6.1 Příspěvek na péči

Představuje zásadní změnu v celkové koncepci sociálních služeb. Jde o novou „dávku na hlavu“, to znamená, že je přidělována z veřejného rozpočtu přímo osobám, které byly vyhodnoceny vzhledem ke svému zdravotnímu stavu jako potřebné. Zákon stanovuje: „Příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby za účelem zajištění potřebné pomoci“.¹⁴

Zákon stanoví čtyři stupně závislosti na pomoci druhé osoby podle počtu úkonů poskytované pomoci - lehká závislost

- středně těžká závislost

---

¹⁴ § 7 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

- těžká závislost
- úplná závislost.

Míru závislosti zpravidla určuje výsledek lékařského a sociálního vyšetření, které provádí úřad práce.¹⁵ Zdravotní stav potřebného posuzuje ošetřující lékař. Míře závislosti a zletilosti pak odpovídá i zákonem stanovená výše příspěvku (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 11).

Žádost o příspěvek se podává u obecního úřadu obce s rozšířenou působností, ten prostřednictvím sociálních pracovníků přímo v terénu zjistí, zda je žádost oprávněná a do jaké míry. Příspěvek se vyplácí přímo žadateli. Pokud je daná osoba ještě nezletilá, příspěvek je předán zákonnému zástupci či osobě, do jejíž péče byla svěřena. Obecní úřad obce s rozšířenou působností má pak právo kontroly, zda přiznaný příspěvek je využíván k tomu, k čemu byl určen. Kontroluje ale poskytovatele sociálních služeb, u kterých si příjemce příspěvku službu kupuje, Tento způsob kontroly působí jako ochrana příjemce příspěvku a zároveň pomáhá udržovat patřičnou úroveň a kvalitu sociálních služeb u registrovaných poskytovatelů sociálních služeb. Z kontroly jsou vyloučeni ti, kteří poskytují tzv. neformální výpomoc, tedy osoby blízké, osoby žijící ve společné domácnosti s příjemcem příspěvku a podobně.¹⁶

Příspěvek na péči – nový prvek systému sociálních služeb, měl více motivovat jak příjemce, tak poskytovatele. Principy motivace se dají vyjádřit následovně:

- udrží osoby, které potřebují péči druhých v domácím prostředí, což je žádoucí trend moderní koncepce sociálních služeb
- zvyšuje důstojnost příjemce příspěvku, neboť si sám volí a vybírá službu, kterou si také sám hradí

---

¹⁵ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 41. ISBN 978-7367-310-9.

¹⁶ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 41. ISBN 978-7367-310-9.

- příjemce příspěvku se aktivně zapojuje do péče o sebe, neboť si může sám obstarat potřebnou službu
- z nabídky služeb pak volí kombinace takových, které jsou pro něj konkrétně nejvhodnější a nejvýhodnější
- příspěvek na péči je rovněž motivací pro poskytovatele, neboť svým nastavením pro ně vytváří konkurenční prostředí.

Praxe účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ukázala, že právě tato koncepce individuálně poskytovaného příspěvku na péči se neosvědčila tak, jak bylo předpokládáno. (viz kapitola v druhé praktické části práce).

2.6.2 Kategorie sociálních služeb

Podle nové právní úpravy stanoví zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v § 33 tři základní typy sociálních služeb a jejich formy:

Základními typy jsou sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence a realizují se v následujících formách: pobytové, ambulantní a terénní.

Zákon dělí sociální poradenství na základní, které charakterizuje jako „poskytování potřebných informací přispívajících k řešení nepříznivé sociální situace“¹⁷, a na odborné sociální poradenství, které „je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin ve specializovaných poradnách.“¹⁸

Služby sociální péče jsou v zákoně definovány tak, že „napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení.“¹⁹

Zákon stanoví tyto podoby sociální péče:

---

¹⁷ § 37 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

¹⁸ § 37 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

¹⁹ § 38 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

- osobní asistence
- pečovatelská služba
- tísňová péče
- průvodcovské a předčitatelské služby
- podpora samostatného bydlení
- odlehčovací služby
- centra denních služeb
- denní stacionáře
- týdenní stacionáře
- domovy pro osoby se zdravotním postižením
- domovy pro seniory
- domovy se zvláštním režimem
- chráněné bydlení
- sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče.²⁰

Služby sociální prevence zákon vymezuje jako ty, jež “napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, pro sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.”²¹

Typy služeb sociální prevence vymezuje zákon následovně:

- raná péče

---

²⁰ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 43. ISBN 978-7367-310-9.

²¹ § 53 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

- telefonická krizová pomoc
- tlumočnické služby
- azylové domy
- domy na půl cesty
- kontaktní centra
- krizová pomoc
- nízkoprahová denní centra
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- noclehárny
- služby následné péče
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- sociálně aktivizační pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- sociálně terapeutické dílny
- terapeutické komunity
- terénní programy
- sociální rehabilitace.²²

Všechny typy sociálních služeb jsou zákonem definovány, konkrétní nároky vůči jejich poskytovatelům jsou uvedeny ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Za výjimečné ustanovení v oblasti nároků lze označit § 89 zákona o sociálních službách, který definuje opatření omezující pohyb osob. Zákon zde stanoví striktně podmínky, za nichž je možné pohyb osoby omezit, neboť musí brát v úvahu, že tímto opatřením zasahuje do základního práva člověka – svobody pohybu. Tu zaručuje Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku Ústavy

---

²² Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 43. ISBN 978-7367-310-9.

České republiky. Zákon dále ukládá povinnost poskytovateli sociální služby, že o použití opatření omezujících pohyb osob musí vést evidenci, do které určeným osobám umožní nahlédnout. Zákon stanoví použití daného opatření, když:

- byla neúspěšně použita jiná opatření pro zabránění takovému jednání osoby, které ohrožuje její zdraví a život nebo zdraví a život jiných
- lékař s použitím takového opatření vyslovil souhlas
- jsou použita nejmírnější možná opatření
- byl o použití opatření bez zbytečného odkladu informován zákonný zástupce nebo osoba, jíž byl nezletilý svěřen do péče.²³

Na první pohled se zdá, že zákon umožňuje poskytnout v oblasti sociálních služeb bohatou nabídku, ta je však přes svoji šíři v podstatě omezena. Poskytovatelé sociálních služeb nebudou motivováni, aby přicházeli s novými formami služeb a terapií, neboť je zákon neobsahuje, a tudíž se na ně nevztahuje možnost zaplatit je z finančních prostředků poskytovaných státem. Za pozitivní přínos zákona ve vztahu poskytovatel – klient lze označit nutnost uzavřít mezi oběma stranami smlouvu o poskytnutí sociální služby. V určitém typu poskytované služby (především v oblasti sociální péče) má tato smlouva povinně písemnou podobu. Vzniká tak kvalitativně nový způsob právní ochrany obou subjektů smlouvy, neboť v případě sporu je možné ji použít jako důkazový materiál. Poskytovatel je povinen smlouvu uzavřít, pokud mu v tom nebrání fakt, že daný typ služby neposkytuje, či nedostatečná kapacita. Takováto smlouva se uzavírá dle občanského zákoníku a rovněž právní vztahy z ní vyplývající se podle něj řeší.

Zákon v rámci všech poskytovaných sociálních služeb preferuje uzavírání smluv s neziskovými organizacemi – poskytovateli sociálních služeb. Obce a kraje v této oblasti představují pouze podpůrnou činnost, zaměřují se více na zjišťování a statistické zpracování informací pro potřeby sociálních služeb, poskytují informace o sociálních službách a zpracovávají střednědobé plány rozvoje sociálních služeb ve svém regionu.

---

²³ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 44. ISBN 978-7367-310-9.

Nutnost uzavírání smlouvy mezi poskytovatelem a příjemcem sociální služby přinese důstojnější postavení klienta a vnese větší přehlednost a systémovost do jejich vztahu.

2.6.3 Registrace poskytovatelů sociálních služeb

Pravidla pro poskytování sociálních služeb nestátními organizacemi nebyla zatím stanovena. Neziskové organizace působící v oblasti sociálních služeb byly vedeny v obecných registrech společně s občanskými sdruženími a veřejně prospěšnými společnostmi. Neexistovaly žádné obecné požadavky na odbornost personálu, na úroveň prostředí, ve kterém se služby poskytují, či na celkovou kvalitu poskytovaných služeb.

V tomto směru přináší zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách zásadní změnu. Podmínky pro registraci jsou v zákonu stanoveny takto:

- podání písemné žádosti o registraci
- bezúhonnost a odborná způsobilost všech fyzických osob, které budou přímo poskytovat sociální služby
- zajištění hygienických podmínek, pokud budou služby poskytovány v zařízení
- vlastnické nebo jiné právo k objektu či prostorám, v nichž budou sociální služby poskytovány
- zajištění materiálních technických podmínek odpovídajících druhu poskytovaných sociálních služeb
- skutečnost, že na majetek žadatele nebyl prohlášen konkurz.²⁴

Oprávnění k poskytování sociálních služeb vznikne po rozhodnutí o registraci, které vydává daný krajský úřad. Ten vede i registr poskytovatelů sociálních služeb. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky pak spravuje tento registr v elektronické formě. Registrace je povinná u fyzických a právnických osob i u organizační složky územně samosprávného celku, jehož jménem se sociální služba bude poskytovat. Registraci je možné

---

²⁴ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 46. ISBN 978-7367-310-9.

zrušit, pokud se změní podmínky pro poskytování služeb ze strany poskytovatele či dojde z jeho strany k zásadnímu porušení zákonem stanovených požadavků. Samozřejmě o zrušení registrace může požádat sám poskytovatel sociálních služeb z důvodu ukončení své činnosti. Při každém zrušení registrace musí však příslušný orgán postupovat tak, aby nedošlo k porušení práv klienta. Registrujícímu orgánu umožňuje zákon i statut inspekce poskytovaných sociálních služeb a z ní vyplývající kárná opatření, která mohou vyústit i ke zrušení registrace.

Jasně stanovení podmínek pro registraci poskytovatelů sociálních služeb, vedení registru poskytovatelů a možnost kontroly jejich činnosti představuje nový nástroj ochrany klientů sociálních služeb a udržení požadované úrovně sociálních služeb. Tato vyjádření zákona jsou pro praxi jednoznačně přínosná.

2.6.4 Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách

Vymezením požadavků pro výkon povolání sociálního pracovníka či pracovníka v sociálních službách vytvořil zákon o sociálních službách celistvý systém podmínek pro tuto pracovní činnost. Tím, že sjednotil požadavky, vytvořil stabilní, kvalitativně vyšší úroveň poskytovaných služeb. Zpřísnil požadavky na odbornou způsobilost zvláště sociálních pracovníků, požaduje jejich bezúhonnost a zdravotní způsobilost. Zákon o sociálních službách říká, že sociální pracovník „vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytující služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytující služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace“.²⁵

Sociální pracovník je tedy ten, který službu přímo poskytuje, vytváří plán její nabídky, kontaktuje případné klienty. Zákon zvýšil nároky na toto povolání – základem je „způsobilost

---

²⁵ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 47. ISBN 978-7367-310-9.

k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní a odborná způsobilost.²⁶ Sociální pracovník je povinen splňovat alespoň vyšší odborné vzdělání v oboru, které si musí doplňovat dalšími specializacemi.

Zařízení, která takovéto další vzdělávání poskytují např. formou stáží či akreditovaných kurzů, musí získat akreditaci. Tu uděluje dle § 112-114 zákona o sociálních službách Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky na dobu 4 let.

Přímo personál v sociálních službách představuje post pracovníka v sociálních službách. Zákon charakterizuje jeho činnost jako:

- přímou obslužnou péčí o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb
- základní výchovnou nepedagogickou činnost
- pečovatelskou činnost v domácnosti osoby²⁷.

Tito pracovníci musí absolvovat minimálně akreditovaný kvalifikační kurz.

2.6.5 Nový způsob financování sociálních služeb

Zákon stanoví, že hlavním zdrojem pro financování sociálních služeb, jejich příjmů, by měly být dotace ze státního rozpočtu. Budou určeny sociálním službám, jejichž poskytovatelé jsou zapsáni v registru, a to prostřednictvím krajských rozpočtů. Žádost o dotaci nově předkládá Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky krajský úřad. Takto se dosáhne stavu, kdy každý poskytovatel sociálních služeb musí o dotaci žádat, tedy i státní subjekt, což dříve neplatilo, a proto tento stav působil vůči neziskovým subjektům diskriminačně. Zákonem tedy dochází ke zrovnoprávnění všech poskytovatelů sociálních služeb. Výše dotace kraji bude určena s ohledem na stanovené výdajové rámce státního rozpočtu, zpracovaný střednědobý plán rozvoje služeb, objem finančních prostředků podle vydaných rozhodnutí o příspěvku na péči, s ohledem na počet registrovaných poskytovatelů sociálních služeb a podle finanční náročnosti příslušné služby.

---

²⁶ § 110 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

²⁷ § 116 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Účelem dotace je zajistit potřebnou síť služeb v území a vyrovnat rozdíl v nabídce služeb v rámci kraje po stránce jejich typu i dle rovnoměrností jejich rozmístění. Dále pak tyto dotace budou dofinancovávat běžné výdaje sociálního zařízení. Finanční prostředky na tyto účely budou rozpočtovány ve formě závazného ukazatele v kapitole 313 – MPSV s názvem Dotace na zajištění poskytování sociálních služeb na území kraje. Dotace bude poskytována v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a bude podléhat finančnímu vypořádání se státním rozpočtem.²⁸

Státní rozpočet poskytne i účelové dotace, které jsou určeny k rozvoji sociálních služeb, které mají celostátní či nadregionální charakter nebo jsou určeny pro případ přírodních katastrof a mimořádných situací. Tato dotace bude přidělována v rámci dotačního výběrového řízení MPSV na základě předloženého projektu. Dotační řízení a jeho podmínky jsou upraveny zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě.²⁹

Důležitým zdrojem příjmů pro poskytovatele sociálních služeb budou i přímé platby od klientů, kteří budou financovat své potřeby v této oblasti z větší části ze státního příspěvku na péči. Zákon přesně stanoví typy hrazených služeb:

- pobytové (služby poskytované v týdenních stacionářích, v domovech pro osoby se zdravotním postižením, pro seniory, v domovech se zvláštním režimem, v chráněném bydlení, ve zdravotnických zařízeních ústavní péče, v centrech sociálně rehabilitačních služeb) – v těchto pobytových zařízeních se hradí za ubytování, stravu a péči poskytovanou ve sjednaném rozsahu
- asistenční (osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, služby v centrech denních služeb a denních stacionářů), kde se hradí za základní činnosti v rozsahu stanoveném smlouvou

---

²⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

²⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

- azylové (azylové domy, domy na půl cesty, terapeutické komunity), kde se hradí za ubytování a stravu a za poskytování sociálních služeb v sociálně terapeutických dílnách, rovněž v rozsahu stanoveném smlouvou.³⁰

Maximální výše úhrad bude stanovena prováděcím předpisem, aby nedocházelo ke zneužívání, neboť zákon chápe sociální službu jako nekomerční činnost, která nemá být směřována k zisku.

Zákon vyjmenovává i typy sociálních služeb, které se poskytují bez úhrady:

- sociální poradenství
- raná péče
- telefonická krizová pomoc
- tlumočnické služby
- krizová pomoc
- služby následné péče
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi i pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- terénní programy
- sociální rehabilitace
- sociální služby v kontaktních centrech a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež
- služby sociálně terapeutických dílen.³¹

---

³⁰ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 49. ISBN 978-7367-310-9.

³¹ Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. str. 49. ISBN 978-7367-310-9.

2.6.6 Shrnutí – klady a zápory zákona č. 108/2006 Sb.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách znamená pro oblast sociálních služeb zásadní přínos. Po mnoha letech příprav představuje potřebný, nový legislativní rámec jak pro poskytovatele sociálních služeb, tak pro jejich příjemce. Za nesporné pozitivum lze považovat zrovnoprávnění státních a nestátních subjektů – poskytovatelů sociálních služeb, a to především v jejich přístupu ke státním dotacím. Příspěvkem na péči, který je adresován přímo klientovi, posílil roli klienta jako objednatele služby. Tím nastartoval i konkurenci mezi poskytovateli sociálních služeb, a tedy jejich motivaci ke zvyšování kvality poskytovaných služeb. Za pozitivní přínos zákona je dále nutno uvést zvýšení kvality sociálních služeb tím, že jednoznačně definuje kvalifikační požadavky na práci v oblasti sociálních služeb. V tomto směru se stal zákon i popudem k otevření nových studijních oborů a specializací na vysokých školách a vyšších odborných školách, jejichž absolventi mají reálnou možnost v uplatnění se na trhu práce. Tím, že registrujícímu orgánu umožnil i status inspekce, vytvořil předpoklady pro systémový dohled nad kvalitou poskytovaných sociálních služeb.

Dá se však předpokládat, že realizací v praxi zákon některými svými paragrafy přinese i určité problémy. Negativní dopady v praxi lze očekávat u příspěvku na péči, a to hned v několika směrech. Příspěvek nemusí být klientem využit v plné míře na nákup sociální služby tak, jak zákon předpokládá. Tím dojde nejen k poklesu kvality potřebné péče u samotného klienta, ale i ke snížení předpokládaného příjmu poskytovatele sociální služby. Jelikož zákon počítá s tímto příjmem jako s jedním ze zdrojů příjmu poskytovatele, může vést tato skutečnost k fatálním negativním dopadům na činnost sociálních služeb. Přesná kategorizace postižení pro nárok k získání daného příspěvku znevýhodní ty, kteří se tzv. „nevejdou“ do zákonem dané charakteristiky a na příspěvek nedosáhnou. Jejich zdravotní stav či momentální sociální situace však příspěvek vyžaduje. V neposlední řadě bude nutné pevně stanovené částky příspěvku zohledňovat v závislosti na inflaci.

Zákon stanoví kvalifikační požadavky pro výkon povolání v sociálních službách, ale zároveň umožňuje péči o klienta v rodinném prostředí, přičemž na rodinného příslušníka, který péči obstarává, neklade požadavky žádné.

Tím, že zákon vyjmenovává typy sociálních služeb, které mohou být z příspěvku na péči hrazeny, představuje možnou stagnaci v charakteru sociálních služeb, neboť nemotivuje poskytovatele k jejich inovaci a rozšiřování.

Co zákon neřeší vůbec, je zajištění rozmanitosti služeb, jejich kapacity a dostupnosti.

Jak ukázala praxe, očekávané problémy se skutečně naplnily, a proto bylo nutné přistoupit k novelizaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

2.7 Novelizace zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb. byl účinný od 1.1. 2007. Ministerstvo práce a sociálních věcí sledovalo jeho aplikaci do praxe a vyhodnocovalo pozitivní i negativní jevy, které praktický dopad zákona doprovázely. Do zákona postupně zasáhlo několik novelizací (v souvislosti s jinými zákony), nejzásadnější věcné změny přišly se zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, který se stal i východiskem pro zásadní úpravy zákona - pro novelu zákona o sociálních službách, která nabyla účinnosti 1. srpna 2009. Jedná se o poměrně rozsáhlou novelu č. 206/2009 Sb. zákona o sociálních službách a změny, které přináší do právního řádu, mají rozdílnou dobu účinnosti. Většina změn nabývá účinnosti od 1. 8. 2009, další od 1.1. 2010 a od 1.1. 2012. Cílem novely bylo upravit systém sociálních služeb tak, aby byly zohledněny poznatky z praxe a z analýz, které odhalily některé neefektivní a nevhodné postupy, a to především v oblasti vymezení nároků na příspěvek a použití příspěvku na péči, zpřesnění kontroly systému, dále v oblasti odborné způsobilosti pečujících osob.

2.7.1 Změny v důsledku novelizace k 1. 8. 2009

Stěžejní změny, které v důsledku novelizace nastaly v zákoně o sociálních službách od 1.8. 2009:

a) změna podmínek nároku na příspěvek na péči

Dosud platilo, že nárok na příspěvek vznikl při splnění stanovených podmínek. Nebral se ohled na to, kdo sociální službu příjemci poskytuje. Nově přibyla podmínka, že nárok vzniká jen tehdy, bude-li pomoc poskytována osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou nebo registrovaným poskytovatelem sociální služby. Tím bude zaručeno, že péče bude zajištěna kvalitativně odpovídajícím způsobem. Zároveň se stanoví, že nárok na příspěvek se

neztrácí v době, kdy je jeho příjemce hospitalizován a dosavadní služby pak nevyužívá. Výplata příspěvku na daný měsíc se zastaví jen tehdy, pokud hospitalizace trvá po celý tento měsíc. Praxe ukázala, že příjemci (především ve stupni I., což představuje 42%³² z celkového počtu dávek) často nechápou správně účel dávky jako možnost si s její pomocí zajistit péči v přirozeném prostředí, ale považují ji za jakési odškodnění za svůj zdravotní stav a zvýšení svého příjmu. Proto často tento příspěvek nepoužívali v souladu se zákonem. Hlavním důvodem změny je tedy správné naplnění účelu příspěvku. Společnost bude přispívat na zajištění péče tehdy, kdy i příjemce příspěvku bude mít zájem zvýšit svoji kvalitu života prostřednictvím poskytované péče.

b) zmírňují se podmínky pro vznik nároku na příspěvek pro chronicky nemocné děti

Vyhláška č. 505/2006 Sb. upravovala bližší vymezení úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti a zároveň stanovovala u těchto úkonů věk, u nichž se schopnost zvládnout úkon nehodnotí, protože ani zdravé dítě v tomto věku tento úkon nezvládá. Na základě takového přístupu pak vznikal stav, kdy zejména u malých dětí (do 7 let věku, chronicky nemocných) se nehodnotila řada úkonů, které ale nemohly zvládat právě z důvodu svého zdravotního stavu, nikoliv svého věku, a tak nesnadno dosahovaly nároku na příspěvek, čímž byly znevýhodňovány. Tedy názorný příklad: úkon v § 9 odst. 1 písm.o) zákona č. 108/2006 Sb. – „oblékání, svlékání, obouvání, zouvání“ nebyl brán v úvahu u chronicky nemocných dětí z důvodu věkové nezralosti, nikoliv z důvodu jejich zdravotního stavu, a proto nemohl být jedním z důvodů pro přiznání příspěvku na péči. Nemocné dítě tedy muselo „dorůst“ do věku prokázání své neschopnosti péče o sebe sama.

Novela snižuje u osob do 18 let věku v I. stupni (lehká závislost) počet úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti, které není osoba schopna zvládat, a to z pěti úkonů na čtyři. Oproti předešlé právní úpravě lze uznat u dětí do 7 let věku s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem závislost ve třech úkonech, které doposud z důvodu věkové nezralosti hodnoceny nebyly. Tato změna rozšiřuje a usnadňuje možnost přístupu dětí se zdravotními postiženími, zejména dětí s metabolickými a interními postiženími, k uznání závislosti ve stupni I (lehká závislost), a tím i k příspěvku na péči.

---

³² Důvodová zpráva k zákonu č. 206/2009 Sb.

c) zvyšuje se výše příspěvku pro osoby s největším postižením – stupeň IV. úplná závislost

Novela zvyšuje příspěvek pro osoby do 18 let věku ve IV. stupni závislosti (úplná závislost) o 1 000 Kč na celkových 12 000 Kč za kalendářní měsíc. Osoby zařazené do stupně úplné závislosti jsou zcela odkázány na pomoc druhé osoby, vyžadují v podstatě nepřetržitou péči a zvýšení příspěvku přispěje k zajištění kvality i rozsahu odpovídající péče.

d) změna náležitosti žádosti o příspěvek na péči

Nově se doplňuje ustanovení zákona o povinných náležitostech žádosti o příspěvek. Žadatel je povinen již při podání žádosti uvést, kdo mu péči poskytuje či bude poskytovat a jakým způsobem. Vzhledem k novému vymezení nároku na příspěvek je nutné, aby fyzická nebo právnická osoba v roli poskytovatele sociální pomoci byla známa už v době rozhodování o přidělení příspěvku. Sociální dávka tak bude účelněji využita a rovněž bude umožněna lepší kontrola správnosti jejího užití.

e) zvýšení efektivity kontroly využívání příspěvku na péči

Novela uvádí, že sociální šetření prováděné sociálním pracovníkem bude podkladem pro posouzení stupně závislosti úřadem práce, nikoliv přímo pro rozhodování o udělení příspěvku. Sociální šetření bude sledovat zejména tyto skutečnosti:

- zda fakta, které byly zaznamenány na základě informace žadatele, člena rodiny, odpovídají vlastním zjištěním sociálního pracovníka
- vyhodnocení prostředí, ve kterém klient pobývá
- denní režim klienta, jak se zapojuje do sociálních interakcí
- druhy péče a četnost jejich poskytování
- vyhodnocení mentálních schopností klienta
- vyhodnocení fyzických schopností klienta, jeho mobility
- jakým způsobem je zajištěno stravování
- zajištění osobní hygieny klienta
- chod domácnosti klienta a schopnost jejího vedení.

Sociální pracovník je povinen o provedeném sociálním šetření vystavit písemný záznam, který musí na žádost klienta předložit. Tento záznam se pak stane expertním stanoviskem

při posuzování stupně závislosti, který okresní správa sociálního zabezpečení sděluje příslušnému obecnímu úřadu s rozšířenou působností včetně výčtu úkonů, které daná osoba není schopna zvládat. Smysl této úpravy je v tom, aby došlo ke sjednocení při rozhodování obecních úřadů s rozšířenou působností. Tedy aby vždy byl příspěvek přiznán podle stupně závislosti, a ne jen na základě sociálního šetření, což se v praxi někdy dělo. Písemný záznam výsledků sociálního šetření bude sloužit obecnímu úřadu s rozšířenou působností také při kontrolách využívání příspěvků. Pracovník obecního úřadu tak lépe posoudí, zda poskytovaná pomoc je v souladu se stanoveným stupněm závislosti. Rozsah a obsah kontroly využívání příspěvků, kterou provádí obecní úřad s rozšířenou působností je novelou upřesněn a rozšířen. Nově lze kontrolovat zda:

- a) příspěvek byl využit k zajištění pomoci,
- b) pomoc je poskytována osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou uvedenou v § 83, nebo poskytovatelem sociálních služeb, který je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb podle § 85 odst. 1, anebo speciálním lůžkovým zdravotnickým zařízením hospicového typu 7a),
- c) pomoc je poskytována osobně tím, kdo byl uveden v žádosti o příspěvek, popřípadě ohlášen podle § 21 odst. 1 písm. d) nebo § 21 odst. 2 písm. c),
- d) způsob poskytované pomoci a její rozsah odpovídá stanovenému stupni závislosti a zda je zaměřena na úkony, které podle výsledku posouzení stupně závislosti úřadem práce není osoba schopna zvládat,
- e) v případě, kdy je pomoc poskytována osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou uvedenou v § 83, je tato osoba zdravotně způsobilá; za zdravotně způsobilou osobu k poskytování pomoci se nepovažuje osoba, která má sama nárok na příspěvek, ledaže lékařským posudkem ošetřujícího lékaře doloží, že je schopna tuto pomoc poskytovat,
- f) byla s poskytovatelem sociálních služeb uzavřena smlouva o poskytování sociálních služeb³³.

---

³³ § 29 odst. 1 písm. a) – f) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Uvedené právní změny povedou ke smysluplnějším kontrolám využití příspěvku, neboť jejich výsledky budou efektivnější. Je to dáno tím, že zákon nyní zavádí přesný výčet okolností, které musí být kontrolovány a současně budou mít pracovníci obecních úřadů soupis činností, ve kterých příjemce příspěvku vyžaduje pomoc (dle posouzení lékařské posudkové služby). Kontrola se tedy zaměří na to, zda je příspěvek účelně využíván a zda je péče správně zaměřena. Kontrola také lépe zkonfrontuje, zda fyzická osoba uvedená jako pečující skutečně činnost vykonává a zda je pro ni zdravotně způsobilá.

f) zvýšení důrazu na odbornost pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků

Novela zákona o sociálních službách lépe upravuje podmínky odborné způsobilosti sociálních pracovníků. Lidé, kteří působí v pozicích pracovníka v sociálních a sociálního pracovníka, budou povinni absolvovat minimálně 24 hodin dalšího vzdělávání ročně. Zároveň se jejich zaměstnavatelům ukládá povinnost zajistit podmínky pro toto vzdělávání. Zákon tedy nově stanoví, že zaměstnavatel je povinen zajistit sociálnímu pracovníkovi další vzdělávání v rozsahu nejméně 24 h za kalendářní rok, kterým si obnovuje, upevňuje a doplňuje kvalifikaci.³⁴ Totéž platí pro zaměstnavatele pracovníka v sociálních službách. Takovéto vzdělávání se považuje za prohlubování kvalifikace podle právního předpisu, kterým je § 230 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v § 111 odst. 3 uvádí tyto formy dalšího vzdělávání:

- a) specializační vzdělávání zajišťované vysokými školami a vyššími odbornými školami navazující na získanou odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka,
- b) účast v akreditovaných kurzech,
- c) odborné stáže v zařízeních sociálních služeb,
- d) účast na školicích akcích.

Stanovený minimální rozsah vzdělávání zaměstnanců vychází pravděpodobně z poznatků z praxe. Stanovený počet hodin představuje 3 pracovní dny, což je přijatelný rozsah z pohledu zaměstnavatele, který musí zajistit organizaci práce, a také jej finančně výrazněji nezatíží. Pravidelným odborným vzděláváním se dosáhne růstu profesních dovedností

---

³⁴ § 111 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

a vědomostí, což přispěje ke zvýšení kvality sociálních služeb. Zákonem stanovený minimální rozsah každoročního vzdělávání pak nastaví podmínky samozřejmého zvyšování odbornosti pracovníků, což doposud bylo považováno spíše za jakýsi „bonus“, který byl realizován jen nepravidelně.

g) upřesnění procesu akreditace vzdělávacích programů a akreditace vzdělávacích institucí

Nová právní úprava reaguje na poptávku po akreditacích vzdělávacích programů, které budou zaměřeny na sociální pracovníky a pracovníky v sociálních službách. Novelou zákona dochází k zpřesnění procesu akreditací vzdělávacích programů a institucí a je tak zajištěn dostatek možností dalšího studia v oblasti sociální. Zákon nově rozšiřuje oblast cílových skupin, pro které jsou tyto vzdělávací programy určeny – jde o vedoucí pracovníky v sociálních službách (management) a občany, kteří se rozhodli pečovat o své blízké - skupinu neformálně pečujících. Akreditace vzdělávacích programů i vzdělávacích institucí svěřil zákon ministerstvu práce a sociálních věcí. O akreditaci se žádá písemně na formuláři daném ministerstvem a dle náležitostí, jež stanoví zákon. Akreditace je udělena na dobu 4 let a je nepřevoditelná. Ministerstvo práce a sociálních věcí provádí i kontrolní činnost v této oblasti a má právo odejmout akreditaci za následujících podmínek – jestliže:

- a) zjistí nedodržování vzdělávacího programu,
- b) akreditované vzdělávací zařízení nesplňuje podmínky, za nichž mu byla akreditace udělena.³⁵

Vzdělávací instituce z akreditací jsou povinny vést evidenci osvědčení, které vydaly. Ministerstvo práce a sociálních věcí pak v elektronické podobě vede evidenci akreditovaných vzdělávacích zařízení, jejich studijních oborů i dobu udělené akreditace. Zároveň takto vede i seznam těch, kterým byla akreditace zrušena – odejmuta.

---

³⁵ § 117d odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

2.7.2 Změny v důsledku novelizace k 1. 1. 2010

a) změna způsobu výplaty příspěvku na péči

K 1. 1. 2010 mělo dojít z zásadní změně způsobu výplaty příspěvku na péči ve stupni I (lehká závislost), jehož výše zůstala nezměněna – 2 000 Kč. Nově se měl zavést tzv. kombinovaný způsob výplaty příspěvku na péči, což by představovalo následující řešení:

osobě starší 18 let, která má nárok na příspěvek ve stupni I (lehká závislost) ve výši

2 000 Kč, se vyplácí část tohoto příspěvku ve výši

a) 1 000 Kč způsobem uvedeným v § 18 odst. 3³⁶,

b) 1 000 Kč formou poukázky nebo formou elektronického platebního prostředku určeného k úhradě za sociální služby poskytnuté této osobě poskytovatelem sociálních služeb, který je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb podle § 85 odst. 1.³⁷

Návrh zákon však bral v potaz i možnost, že ne všichni příjematelé příspěvku na péči žijí v místě, kde existuje profesionální nabídka pro ně určené sociální služby, tedy, že formu poukázky či elektronického platebního prostředku nebudou moci využít. Pak by byli znevýhodněni. Zákon tedy současně stanovoval, že pokud taková situace nastane, může být příspěvek na základě rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností poskytnut v plné výši (2 000 Kč) v penězích. Kombinovaný způsob výplaty příspěvku bude nahrazen jen peněžní formou, když:

- a) osobě nemohou být poskytovány sociální služby z toho důvodu, že v územním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, popřípadě v jiném místě, které je pro osobu dostupné, nepůsobí vhodný poskytovatel sociálních služeb nebo takový poskytovatel sociálních služeb nemá dostatečnou kapacitu k poskytování sociální služby, o kterou osoba žádá; podmínkou přitom je, že osobě poskytuje z tohoto důvodu potřebnou pomoc osoba blízká, která byla uvedena v žádosti o příspěvek, popřípadě ohlášena podle § 21 odst. 1 písm. d) nebo § 21 odst. 2 písm. c), nebo

---

³⁶ tzn. příspěvek se vyplácí v české měně, a to v hotovosti nebo se poukazuje na účet u banky

³⁷ § 18a odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

b) potřebná pomoc je osobě poskytována v plném rozsahu pouze osobou blízkou, která byla uvedena v žádosti o příspěvek, popřípadě ohlášena podle § 21 odst. 1 písm. d) nebo § 21 odst. 2 písm. c); podmínkou přitom je, že tato pomoc je poskytována řádně, v plném rozsahu potřeb a při všech úkonech, které osoba podle výsledku posouzení stupně závislosti není schopna zvládat, a pomoc od poskytovatele sociálních služeb není zapotřebí.³⁸

Tato zásadní změna však nakonec v praxi realizována nebyla pravděpodobně z důvodu složitosti organizace systému výplaty příspěvku na péči. § 18a zákona o sociálních službách, který tuto změnu zaváděl s účinností od 1.1.2011 byl novelizací č. 347/2010 Sb. zrušen. Tato novelizace však zavedla novou změnu týkající se příspěvku na péči ve stupni I lehká závislost u osob starších 18 let, a to změnu jeho výše.

Došlo ke snížení výše tohoto příspěvku z 2 000 Kč na 800 Kč. K tomuto návrhu se přistoupilo na základě poznatků z praxe, především z analýzy způsobu využívání příspěvku a z analýzy nákladovosti péče, která je pro osoby v I. stupni závislosti vhodná. Příspěvek ve stupni I pobírá zdaleka největší počet osob (asi 105 tisíc osob starších 18 let)³⁹, ale téměř polovina z nich žádné sociální služby nevyužívala. Většina těchto osob žije samostatně a potřebuje pomoc hlavně v oblasti soběstačnosti (pomoc v domácnosti, doprovody, vyřizování osobních záležitostí). Tyto činnosti však nepředstavují nepřetržitou pomoc, ale „nárazovou“. Takovouto pomoc je možné zajistit pečovatelskou službou, kdy průměrná měsíční úhrada za pečovatelskou službu se pohybuje kolem částky 400 Kč.⁴⁰ Tyto skutečnosti tedy vedly k návrhu snížení výše příspěvku, neboť i výše 800 Kč se jevila jako odpovídající potřebám osob ve stupni I – lehké závislosti.

---

³⁸ § 18a odst. 4 písm. a) a b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

³⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 206/2009 Sb.

⁴⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 206/2009 Sb.

3 VÝZKUMNÉ TÉMA

Původním nasměrováním k výběru výzkumného tématu je mé členství v občanském sdružení Letokruhy, s problematikou zákona v praxi jsem se tedy jeho prostřednictvím setkala. Pro výzkum mé práce jsem si vybrala tři neziskové organizace poskytující sociální služby v okrese Vsetín. Všechny tři organizace poskytují kromě jiných služeb také odlehčovací služby. Pracovnice těchto služeb jsem si zvolila pro dotazníkové šetření. S vedoucími organizací jsem vedla strukturované rozhovory, které jsou v kapitole 4.1 Strukturovaný rozhovor zpracovány následovně – je položen dotaz, který je doplněn citací právní úpravy k němu se vztahující, následují odpovědi dotazovaných a komentované shrnutí. Toto shrnutí vychází vždy jen ze zkušeností těchto tří dotazovaných organizací.

3.1 Oblast výzkumu

Pro svoji práci jsem si zvolila oblast legislativy sociálních služeb – především zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. a jeho novelizaci č. 206/2009 Sb. Oblastí výzkumu je dopad zákona a jeho novelizace do praxe – konkrétně do činnosti občanského sdružení Letokruhy ve Vsetíně, účelového zařízení Římskokatolické církve Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov a obecně prospěšné společnosti Domov Jitka ve Vsetíně.

3.2 Výzkumný problém

Dopad zákona č. 108/2006 Sb. byl vyhodnocen se všemi pozitivními i negativními jevy, které jeho praktický dopad doprovázely. Problémy, které představovaly především neefektivní či nevhodné postupy v oblasti využití příspěvku na péči, ve vymezení jeho nároku, ve způsobu kontroly celého systému či v oblasti odborné připravenosti pečujících osob, měla vyřešit novela č. 206/2009 Sb.

Výzkumným problémem této práce je posouzení, do jaké míry zákon a jeho změny skutečně problematice oblasti vyřešily ve prospěch obou složek fungujícího systému sociální péče – tedy poskytovatelů sociálních služeb i jejich příjemců.

3.3 Účel výzkumu

Účelem výzkumu je upozornit na přetrvávající problémy praxe poskytovatelů sociálních služeb, které zákon buď neřeší, nebo vplynuly z jeho novelizace. Výběr jednotlivých pro-

blematických okruhů vyplynul z konfrontace znění zákona a jeho novelizace s praxí dotazovaných poskytovatelů sociálních služeb.

3.3.1 Metody výzkumu

Výzkum byl proveden mezi ředitelkami organizací formou strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami a mezi pracovníky odlehčovací služby organizací v sociálních službách formou dotazníkového šetření, a to v občanském sdružení Letokruhy, Charitě svaté Rodiny Nový Hrozenkov a v obecně prospěšné společnosti Domov Jitka.

3.4 Základní výzkumná otázka

V kterých částech zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách vidí pracovníci odlehčovací služby problémy, jakým způsobem ztěžují jejich činnost či realizaci poskytovaných sociálních služeb?

3.4.1 Doplnující výzkumné otázky

Pro výzkum mé práce jsem si zvolila relevantní kategorie, které odpovídají jednotlivým částem zákona, a to:

- 1) Úvodní ustanovení
- 2) Příspěvek na péči
- 3) Sociální služby
- 4) Inspekce poskytování sociálních služeb
- 5) Financování sociálních služeb
- 6) Správní delikty
- 7) Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka
- 8) Předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách
- 9) Akreditace vzdělávacích zařízení a akreditace vzdělávacích programů

Ke každé kategorii se vztahuje doplnující výzkumná otázka (či otázky), a to následující (doplnující výzkumné otázky jsou značeny zkratkou VO a číslem odkazujícím na kategorii, ke které se vztahují):

VO1: Jakým způsobem hodnotí pracovníci odlehčovací služby spolupráci s orgány státní správy – MPSV, krajským úřadem, obecním úřadem?

VO2 a): Jak vypadá v praxi propojení lékařské zprávy a sociálního šetření pro rozhodnutí o zařazení do stupně závislosti?

VO2 b): Jak se promítla změna směřování příspěvku na péči přímo klientovi do zájmu klientů o poskytované sociální služby?

VO2 c): Jakým způsobem je pracovníky odlehčovacích služeb hodnocen stanovený způsob rozhodování o zařazení do určitého stupně závislosti?

VO2 d): Jakým způsobem přispěla podmínka zajištění péče fyzickou osobou či registrovaným poskytovatelem služby ke zvýšení kvality života uživatele?

VO3 a): Jak je služba bezplatného základního sociálního poradenství ze strany veřejnosti využívána a do jaké míry je její poskytování pro organizaci „náročná“?

VO3 b): Vymezuje zákon dostatečně a přesně škálu a rozsah odlehčovacích služeb, nebo praxe dostává pracovníky do situací, kdy služby požadované klienty přesahují vymezený rámec?

VO3 c): Uvažovali pracovníci organizace poskytující sociální služby o jejich rozšíření, ale nedošlo k tomu také proto, že zákon nový typ služby nezařadil mezi ty, které mohou být hrazeny příspěvkem na péči (například canisterapie)?

VO4: Jakým způsobem je pracovníky sociálních služeb hodnocena objektivita získaných informací u klientů členy inspekčního týmu?

VO5: Jak vypadá, jaká je spolupráce organizace a obce při realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje, jak požaduje zákon?

VO6: Jsou oblasti zákona, které neodpovídají chodu praxe organizace, a může tedy dojít k vědomému či nevědomému porušení zákona?

VO7: Jak je hodnoceno rozhodnutí o povinnosti zaměstnavatele zajistit formy dalšího vzdělávání, prohlubování kvalifikace?

VO8: Jaký je názor pracovníků odlehčovacích služeb na toleranci absence odborného vzdělání pečovatелů-rodinných příslušníků?

VO9: Jakým způsobem je hodnocena nabídka vzdělávacích kurzů, oborů, institucí po stránce kvalitativní i kvantitativní?

3.5 Organizace odlehčovacích služeb

Výzkum pro praktickou část práce jsem realizovala ve třech neziskových organizacích, a to v občanském sdružení Letokruhy, Charitě svaté Rodiny Nový Hrozenkov a v obecně prospěšné společnosti Domov Jitka, které poskytují odlehčovací služby. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách definuje odlehčovací služby v § 44 jako terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí⁴¹.

Z určitého pohledu je odlehčovací služba určena pečujícím fyzickým osobám.

Dle zákona o sociálních službách obsahuje tyto činnosti⁴²:

- a) pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- b) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- c) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- d) poskytnutí ubytování v případě pobytové služby,
- e) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- f) sociálně terapeutické činnosti,
- g) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,
- h) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti

---

⁴¹ §44 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁴² § 44 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

3.5.1 Občanské sdružení Letokruhy

Vsetínské občanské sdružení Letokruhy vzniklo v roce 2003 (registrováno bylo dle zákona č. 83/1990 Sb. Registrace MV ČR, č.j. VS/1 – 1/52 253/03-R) s cílem ulehčit život nejen lidem postiženým Alzheimerovou nemocí a jiným typem demence, ale i jejich příbuzným a pečovatelům. Pomoc spočívá v nabízené odlehčovací službě (terénní odlehčovací službě, která je poskytována výjimečně), v možnosti využití denního stacionáře, v organizaci svépomocných skupin, v konzultaci s odborným lékařem, psychologem a v podávání informací ze sociálně právní problematiky. V současnosti Letokruhy poskytují sociálně právní poradenství, psychologické poradenství pro pečovatele, distribuci propagačních materiálů z fondu ČALS (Česká alzheimerovská společnost), respitní péči v domácnostech klientů, činnost denního stacionáře, organizuje svépomocné skupiny rodinných pečovatelů, realizuje přednáškovou a osvětovou činnost a trénink paměti.

Občanské sdružení poskytuje uvedené služby osobám starším 18 let.

Občanské sdružení Letokruhy zastoupené Mgr. Helenou Petrouškovou, se kterou jsem vedla strukturovaný rozhovor, má v současné době pro odlehčovací službu čtyři zaměstnance – pracovnice v sociálních službách, které spolupracovaly při vyplnění dotazníku. Odpovědi paní Mgr. Petrouškové jsou v části práce 4.1 Strukturovaný rozhovor značeny zkratkou OSL, což znamená občanské sdružení Letokruhy.

3.5.2 Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov

Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov byla založena v roce 1992 a je účelovým zařízením Římskokatolické církve. Charita působí v sedmi obcích regionu Valašsko (v Hovězí, Huslenkách, Halenkově, v Novém Hrozenkově, Karolince, Velkých Karlovicích a Zděchově) a její hlavní činností je zajišťování komplexních sociálních služeb seniorům a rovněž poskytování ošetrovatelské služby.

Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov nabízí seniorům odlehčovací a pečovatelské služby, služby denního stacionáře, osobní asistenci a pobytovou službu – domov pro seniory.

V rámci činnosti organizace dochází i zapůjčování rehabilitačních pomůcek, vydávání Charitních listů a organizaci aktivit pro seniory (besedy, výlety). Charita poskytuje rovněž i ošetrovatelské služby.

Ředitelkou Charity je paní Ing. Danuše Martinková, se kterou jsem vedla strukturovaný rozhovor. V odlehčovacích službách působí 7 pracovníků přímé obslužné péče, které spolupracovaly při vyplnění dotazníku. Odpovědi paní ing. Martinkové jsou v části práce 4.1 Strukturovaný rozhovor značeny zkratkou CH, což znamená Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov.

3.5.3 Domov Jitka, o.p.s.

Vsetínská obecně prospěšná společnost Domov Jitka byla založena v roce 2008 občanským sdružením Domov Jitka a Farním sborem Českobratrské církve evangelické ve Vsetíně. Poskytuje službu týdenního stacionáře a odlehčovací službu osobám s mentálním postižením a osobám s kombinovaným postižením starších 10 let. Domov Jitka nabízí svým klientům i odborné terapie – např. arteterapii, hipoterapii či canisterapii.

Domov Jitka zastoupený paní Markétou Koudelovou, se kterou jsem vedla strukturovaný rozhovor, zaměstnává v odlehčovací péči 7 pracovníků, které spolupracovaly při vyplnění dotazníku. Odpovědi paní Koudelové jsou v části práce 4.1 Strukturovaný rozhovor značeny zkratkou DJ, což znamená Domov Jitka.

4 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V této kapitole prezentuji praktickou část výzkumu – strukturovaný rozhovor s vedoucími organizací a dotazníkové šetření mezi pracovníky odlehčovacích služeb poskytovaných organizacemi.

4.1 Strukturovaný rozhovor

4.1.1 Úvodní ustanovení

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO1:

Jakým způsobem hodnotí pracovníci odlehčovací služby spolupráci s orgány státní správy – MPSV, krajským úřadem, obecním úřadem?

Dotazované téma zákon⁴³ vymezuje následujícím způsobem :

Státní správu podle tohoto zákona⁴⁴ vykonávají

- a) Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- b) krajské úřady,
- c) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- d) okresní správy sociálního zabezpečení.

Výkon působnosti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů podle tohoto zákona je výkonem přenesené působnosti.

V oblasti sociálních služeb vykonávají působnost podle tohoto zákona také obce a kraje.

Odpovědi na VO1:

OSL: Město Vsetín je známé svým výjimečně vstřícným přístupem ke všem neziskovým organizacím. Byl zde vytvořen v praxi zatím výjimečný systém pomoci ze strany obce.

---

⁴³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁴⁴ § 5 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Město výrazně omezilo vlastní příspěvkové organizace sociálních služeb, protože tyto nejsou zdaleka tak efektivní ve své činnosti, a vytvořilo rozsáhlý grantový systém⁴⁵, kterým pravidelně podporuje práci neziskových organizací. Tato „štedrost“ se mu jednoznačně vyplácí, a to hned ve dvou směrech. I přes pravidelné poskytování grantů ušetří, neboť provoz státních zařízení v takovém počtu a hlavně sortimentu poskytovaných služeb, jaké nabízejí neziskové organizace, by je stál mnohem víc. Na druhou stranu musí neziskové organizace s financemi pracovat co nejekonomičtěji, snažit se získat své klienty nabídkou kvalitních a různorodých služeb, čímž se jejich úroveň stále zvyšuje. Město podporuje neziskové organizace i tím, že většině z nich hradí nájem prostor.

CH: Spolupráce s obecními úřady v obcích naší působnosti byla špatná, neboť obce asi ještě nepochopily nutnost podpory sociálních služeb, přičemž v některých vesnicích v oblasti působnosti naší organizace žije dnes až 30% seniorů. Zákon obcím podporu sociálních služeb nenařizuje, pouze doporučuje. Obce zatím investují více do volnočasových programů – stavby hřišť, cyklostezek, to je zviditelňuje. Přesto se dá říci, že v posledních asi dvou letech se spolupráce s obcemi zlepšuje, neboť je k tomu donutil demografický vývoj i sociální vztahové změny. Seniorů výrazně přibývá a zůstávají na vesnicích sami, protože mladší generace odchází za prací do měst, často i vzdálených, rodiny se rozpadají, ztrácí se mezigenerační solidarita, ochlazují se citové vazby mezi nejbližšími. Na vesnicích tak přibývá osamoceně žijících seniorů, o které se nemá kdo postarat. Proto i obec začíná tento stav chápat jako problém, který je třeba řešit. Charita poskytuje komplexní služby od domácího obědu, nákupu, drobnou pomoc v domácnosti, přes pobyt v denním stacionáři, odlehčovací služby až po trvalý pobyt. Tím si Charita buduje vztah důvěry a spolupráce s klientem většinou dlouhodobě, není pak přechod z domácího prostředí do našeho ubytování pro klienta násilný, ale v podstatě přirozený. V tomto způsobu spolupráce vidí ing. Martinková i budoucnost své činnosti, chtěla by vybudovat v každé vesnici, ve které Chari-

---

⁴⁵ Grantový systém: Malé granty – podpora akcí neziskových organizací v rámci projektu Vsetín – zdravé město a akčního plánu Zdraví a kvality života. / Velké granty – podpora činnosti neziskových organizací. / Sociální granty – podpora činnosti neziskových organizací v oblasti poskytování sociálních služeb. / Rozvojový grant na sportovní vybavení. / Podpora rozšíření a z kvalitnění aktivit NNO. / mimořádné dotace

ta působí, malý domek, kde by ti, kteří již potřebují trvalou pomoc žili. Klienti by tak zůstali ve známém prostředí obce. To by ale vyžadovalo vstřícnější spolupráci ze strany obce.

DJ: Spolupráce se všemi institucemi – ministerstvem, krajem i obcí – závisí hlavně na lidech. Tedy – na všech úrovních narazíte na ochotné, vstřícné a obětavé úředníky, ale také na takové, kteří se schovávají za bariéru pokynů, výmluv, směrnic a zákona. S obcí - městem Vsetín – je spolupráce velmi dobrá, bezproblémová, Vsetín je znám svým pozitivním přístupem a podporou neziskových organizací (viz předchozí odpověď OSL).

OSL: Na instituce ministerstva a kraje jako by platilo známé „čím dále od centra, tím pro ně vzdálenější problém“. OSL s ministerstvem téměř nekomunikuje, praxe jim totiž ukázala, že pomoc od něho nedostanou. Na ministerstvu pracují často „mladí géniové“, tedy mladí lidé, kteří neznají chod praxe, vycházejí jen z daných směrnic, chovají se až arogantně z titulu svého postavení – jakýchsi nadřízených. Chybí jim sociální zkušenost, ochota a vstřícnost. Spolupráce s Krajským úřadem Zlín je už daleko lepší, kdykoliv se mohou na příslušné pracovníky obrátit s problémem, kraj podporuje činnost neziskových organizací, ale často jen morálně.

CH: Vidí spolupráci s ministerstvem jako nejlepší. Paradoxně – ač nejdále, chápou situaci nejlépe. Dle zkušenosti vědí, že ministerstvo vycházelo vstříc konkrétní organizaci při získávání dodatečných finančních prostředků, které kraj výrazně snížil. V rámci subsidiarity byly správní kompetence přesunuty z ministerstva na kraje, které však musí zvláště v posledních dvou letech dotace snižovat. Spolupráce s krajským úřadem je z pohledu Charity problematická. Charita pečuje i o klienty 3. a 4. stupně závislosti. Celkem má asi 250 klientů a potřebovala by větší podporu odlehčovacích služeb.

DJ: Komunikaci s úředníky ministerstva vidí jako dobrou, záleží na konkrétním člověku. S krajským úřadem se komunikuje, ale konkrétní (hlavně finanční) pomoc je značně omezena. Je to pravděpodobně tím, že kraj má vlastní příspěvkové organizace, které „spolknou“ hodně peněz a on je pokrývá přednostně. Je pak logické, že na další už mnoho peněz nezbyvá. Pracovníci kraje tedy vystupují s porozuměním a chápavostí, ale v konečné fázi hájí zájmy svého zaměstnavatel (státu).

Komentované shrnutí:

Z odpovědí, které reagovaly na otázku spolupráce s nadřízenými orgány organizací poskytující sociální služby z mého regionu Valašsko, vyplynuly následující poznatky:

spolupráce na úrovni obcí (dvakrát Vsetín, jednou obecní úřady Halenkov, Hovězí, Nový Hrozenkov, Karolinka, Zděchov, Velké Karlovice, Huslenky) u vsetínských vybočuje z běžné praxe, neboť město Vsetín se vydalo se svým grantovým systémem správným směrem, který napomáhá všeobecně podporované strategii udržet klienta v domácím prostředí co nejdéle, podpořit ho terénními odlehčovacími službami, vybudovat si vzájemnou důvěru a kontakt, který se stane základem pro případně zásadní změny v životě klienta, což je přechod z domácího prostředí do pobytového zařízení sociálních služeb. Pravidelná, systematická podpora jednotlivých organizací poskytujících sociální služby je pro město i ekonomicky výhodná, neboť praxe ukazuje, že činnost sociálních služeb podporovaných státem nedosahuje té efektivity, jako když si neziskové organizace hospodaří se „svými“ penězi. Bohužel město Vsetín je tímto přístupem spíše výjimkou mezi ostatními obcemi, což dokládá i zkušenost Charity, která s úřady v obcích, kde provozuje svou činnost, nedosáhla ještě potřebné úrovně spolupráce. Obecní úřady dle ní ještě zcela nepochopily nutnost podpory sociálního sektoru a investují spíše do oblastí „viditelnějších“ (sport), ale v této době sociálně méně potřebných. Podpora seniorů a péče o ně zůstává neatraktivní investicí. Přitom se jeví, že v rámci soudobého demografického a sociálně vztahového vývoje naší společnosti se bude muset právě obec více zapojit do péče o seniory, neboť tradiční rodina je v krizi a z ní vyplývající mezigenerační vztahy se hroubí. Z daného tedy vyplývá, že právě zde by měl zákon provést změnu a obcím spolupráci s poskytovateli sociálních služeb nejen doporučit a nechat tak na jejich dobrovolnosti, ale přímo nařídit. Spolupráce s orgány Krajského úřadu Zlín se u všech dotazovaných jeví jako bezproblémová, ovšem zároveň je potřeba říci, že je to možná také proto, že jeho podpora (kromě ze zákona daných dotací) je spíše v rovině morální a osobnostní. Kraj má totiž své příspěvkové organizace, u kterých finančně pokrývá jejich rozpočet. A zde vidím také jistou možnost změny, neboť příspěvkové organizace nic nenutí, aby zvýšily efektivitu své činnosti. Ony totiž „jen“ připraví rozpočet a vědí, že bude státem zajištěn. Zkušenosti z praxe přece ukazují, že kdyby byly odpovědné za získání alespoň části svého finančního krytí vlastními silami, jejich práce by se pravděpodobně zefektivnila.

Největší rozdíl v odpovědích se objevil v hodnocení spolupráce dotazovaných organizací s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Charita a Domov Jitka ji považuje za vstřícnou, s častou finanční podporou nad rámec krajských dotací, naopak OS Letokruhy se zde opakovaně setkalo s nezájmem, nekompetentností a z ní vyplývající arogancí.

4.1.2 Příspěvek na péči

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO2 a):

Jak vypadá v praxi propojení lékařské zprávy a sociálního šetření pro rozhodnutí o zařazení do stupně závislosti?

Dotazované téma zákon⁴⁶ vymezuje následujícím způsobem:

Žadatel o příspěvek a oprávněná osoba, jejichž zdravotní stav je třeba posoudit pro stanovení stupně závislosti, jsou povinni a) podrobit se sociálnímu šetření, b) podrobit se vyšetření zdravotního stavu lékařem plnicím úkoly okresní správy sociálního zabezpečení, popřípadě lékařem určeným Českou správou sociálního zabezpečení, podrobit se vyšetření zdravotního stavu ve zdravotnickém zařízení určeném okresní správou sociálního zabezpečení anebo jinému odbornému vyšetření, předložit určenému zdravotnickému zařízení lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které jim byly vydány, sdělit a doložit další údaje, které jsou významné pro vypracování posudku, nebo poskytnout jinou součinnost, která je potřebná k vypracování posudku, jsou-li k tomu okresní správou sociálního zabezpečení vyzváni, a to ve lhůtě, kterou okresní správa sociálního zabezpečení určí, c) osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na příspěvek, jeho výši nebo výplatu a dát písemný souhlas k ověření těchto skutečností.⁴⁷

Odpovědi na VO2 a):

K této otázce se odpovědi všech dotázaných v podstatě shodly na tom, že mezi výsledkem sociálního šetření pracovníků sociálních odborů a rozhodnutím posudkového lékaře dochází často k odlišnému výsledku. Pracovnice, které navštíví klienta v jeho prostředí třeba i opakovaně, spolupracují i s ošetřovatelkami, které často objektivněji než on sám posoudí stav klienta, doporučí zařazení do daných stupňů závislosti, který však posudkovým lékařem bývá často snížen, dokonce i o dva stupně (např. z navrhovaného stupně závislosti III na stupeň I). Přičemž posudkový lékař rozhoduje jen na základě lékařské zprávy od praktické-

---

⁴⁶ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁴⁷ § 21 odst. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

ho lékaře, aniž by klienta sám viděl či jeho zdravotní stav konzultoval s praktickým lékařem klienta.

Dotazované si danou skutečnost vysvětlují tím, že lékaři pravděpodobně vycházejí z vnitřních směrnic, které doporučují počty zařazených do jednotlivých skupin. Tedy tak, že ty vyšší stupně, a tedy i finančně náročnější, jsou početně omezené. Další možné vysvětlení vychází z lidské přirozenosti, že člověk ani sám sobě nechce přiznat své skutečné duševní či zdravotní problémy, svoji neschopnost, proto ji zatajuje i svému lékaři, takže mnohé skutečnosti praktického života, soběstačnosti se v lékařské zprávě neobjeví, a tudíž nemožnou být posudkovým lékařem brány v úvahu, i když sociální pracovníce jejich existenci zaznamenaly.

Existuje ještě možnost se proti rozhodnutí o zařazení do daného stupně závislosti odvolat, ale děje se tak velmi málo, protože např. lidé pečující o své blízké si připadají jako „žebráci“, kteří mají navíc ukazovat na nejcitlivější místa v postižení svých blízkých. Odmítají se dohadovat jako „, na tržnici, kde se hodnotí vady zboží“.

Výzkumná otázka VO2 b):

Jak se promítla změna směřování příspěvku na péči přímo klientovi do zájmu klientů o poskytované sociální služby?

Odpovědi na OV2 b):

OSL: Organizace změnu nezaregistrovala. Když srovná několik let své činnosti – od roku 2005, kdy klienti ve stupni I pobírali 700 Kč příspěvek, a pak rok 2006, kdy se příspěvek na péči v tomto stupni zvýšil na 2 000 Kč, tak k nárůstu nákupu služeb nedošlo a peníze se do systému, tak jak bylo plánováno, vrátily jen částečně (dle statistik, které mělo občanské sdružení Letokruhy k dispozici, vychází, že už v tomto období bylo ve stupni závislosti I a II asi 75% všech uživatelů sociálních služeb, ale zpět do nákupu sociálních služeb se vrátily finanční prostředky odpovídající pouze 30 % uživatelů). Systémovou změnu adresného příspěvku podporují, ale její smysl většina klientů nepochopila. Nastala chyba v komunikaci s klientem, kterému nebylo dostatečně vysvětleno, jakým způsobem má zvýšený příspěvek využít – tedy na nákup sociální služby. V tomto směru je důležitá komunikace i s členy

rodiny klienta, zvláště pak s těmi, jejichž blízkým demence zabraňuje v kvalitním úsudku, aby uvažovali „za klienta“ a služby mu zajistili.

CH: Tato organizace změnu jako reakci na způsob výplaty a výši příspěvku zaregistrovala. Nedá se však říci, že by narostl počet nových klientů, ale spíše ti, kteří už služby využívali, projeví zvýšený zájem o služby pečovatelské. Tedy navýšily se počty nákupu služeb u klientů stávajících. Zvýšení příspěvku přimělo i více lidí z řad rodinných příslušníků zůstat s potřebným doma. I když např. částka 12 000 Kč ve skupině IV závislosti zdaleka neodpovídá náročnosti péče odborné i námaze fyzické a psychické jejich pečovateli.

DJ: Představitelka této organizace odpovídá na danou otázku ve stejném duchu jako pracovnice Charity. Také oni zaregistrovali nárůst péče u rodinných příslušníků, který podle jejich úsudku je ovlivněn nejen zvýšením příspěvku, ale dochází k němu také v souvislosti s výrazným poklesem pracovní příležitosti ve vsetínském okrese. Někteří tím tedy řeší vzniklou sociální situaci u nich samotných, jiní byli donuceni náročností skloubit zaměstnání, finanční zátěž např. denního stacionáře a celkový provoz domácnosti. Rozhodli se tedy po zvýšení příspěvku zůstat se svým zdravotně či duševně handicapovaným rodinným příslušníkem doma.

Výzkumná otázka VO2 c):

Jakým způsobem je pracovníky odlehčovacích služeb hodnocen stanovený způsob rozhodování o zařazení do určitého stupně závislosti?

Odpovědi na VO2 c):

Pokud měly představitelky dotazovaných organizací zhodnotit kritéria, podle kterých se zařazují klienti do daného stupně závislosti, všechny upozornily na stejné nedostatky. Chápou náročnost a složitost posuzování i hledání alespoň potenciální spravedlnosti, ale právě tato je nejvíce opomíjena u klientů s lehkým mentálním postižením, s psychiatrickým postižením či u klientů s počínající Alzheimerovou chorobou či s jinou demencí. Z pohledu současných kritérií posuzování stupně závislosti se tito jeví jako relativně schopní a nezávislí na pomoci druhé osoby při denních činnostech. Jejich demence či psychické postižení

jim však už neumožňuje správně vyhodnotit jejich schopnosti, například lidé s Alzheimerovou chorobou často ani nevědí, co neumějí. A pokud ano, stydí se to přiznat.

Psychické poruchy se projeví například v depresivních stavech, ve kterých mohou mít sklony k sebepoškozování, či je paralyzují natolik, že v daném stavu nezvládnou péči o svoji osobu. Problém je v tom, že tyto choroby nejsou vždy viditelné a jejich dopady se neprojevují stabilně.

Výzkumná otázka VO2 d):

Jakým způsobem přispěla podmínka zajištění péče fyzickou osobou či registrovaným poskytovatelem služby ke zvýšení kvality života uživatele?

Odpovědi na VO2 d):

OSL, CH: Na tuto otázku odpověděly dotazované shodně a stručně. A sice že život jejich klientům tato podmínka žádným způsobem neovlivnila, neboť toto potvrzení se uděluje už v žádosti o příspěvek, takže klient neví, zda mu bude přidělen, a pokud ano, tak v jaké výši. Přitom má mít potvrzeno, že například organizace mu služby poskytne. Pro to je však nutné sepsat smlouvu. Organizace mu nemůže potvrdit službu, kterou mu neposkytuje. Z toho vyplývá, že pokud klient žádá o příspěvek, z něhož má platit danou službu, musí o ni požádat v době, kdy ještě nemá jistotu přidělení příspěvku.

DJ: Tato organizace chápe zajištění péče fyzickou osobou či poskytovatelem sociální služby pro své klienty (mentální a psychiatrické postižení) jako velký přínos, neboť se tak dostanou ve větší míře z izolace ústavních institucí mezi své rodiny a do blízkosti „normálního“ života. Tito klienti mohou žít i relativně samostatný život, ovšem s osobní asistencí. Toto je však velmi finančně náročná varianta služby. Prozatímní praxe ukazuje, že zatím nejlepší varianta je kombinace péče rodiny s registrovaným poskytovatelem sociálních služeb.

Komentované shrnutí:

V novém způsobu posuzování stavu potřebného a jeho zařazení do stupně závislosti vidí všechny zástupkyně organizací určitou slabinu v závěru posudkového lékaře, který na základě doporučení sociálního šetření rozhodne o stupni závislosti. Jeho rozhodnutí se často

rozchází s doporučením sociálních pracovníků, a to i o dva stupně. Praxe ukazuje, že sociální šetření, které probíhá přímo u klienta a někdy i opakovaně na základě připomínek rodinných příslušníků či profesionálních pečovatелů, vystihne realitu přesněji než posudek lékaře, který klienta ve skutečnosti nevidí. Lékařské zprávy, které mu dávají k dispozici praktičtí lékaři, podají dostatečnou informaci o exaktních hodnotách tělesného stavu, ale už nezachytí míru skutečné soběstačnosti a psychického stavu pacienta. Praxe pracovníků v sociálních službách ukazuje, že praktičtí lékaři nejsou často dostatečně informováni o specifických projevech především demencí u seniorů, o počátcích Alzheimerovy choroby. Všechny tyto projevy často považují za přiměřené věku pacienta. Rozhodnutí posudkového lékaře, které je často v rozporu s původně navrženým stupněm závislosti, se všem dotazovaným pracovníkům jeví jako slabý článek rozhodování.

Co se týká změny způsobu výplaty příspěvku, považují ji všechny dotazované za systémově výbornou, ale se špatným dopadem do praxe. Klienti adresně udělovaných příspěvků většinou nevyužili na nákup sociální služby a peníze se tedy zpět k poskytovatelům služeb nedostaly. Za hlavní chybu v tomto směru považují špatné nebo žádné vysvětlení významu nového způsobu výplaty příspěvku na péči. Počet žádostí o pečovatelské služby se málo navýšil jen u klientů Charity, a to především u těch, kteří byli zařazeni do vyšších stupňů závislosti, tedy tyto služby skutečně ke zkvalitnění svého života potřebovali.

Kritéria pro posuzování stanovená zákonem chápou jako snahu o sjednocení a tedy zvýšení objektivitu, ovšem pro klienty s psychickými, mentálními potížemi, které jsou často očím skryty, se jeví jako nevyhovující. Jejich rozsah a zaměření často vylučuje tyto klienty z řad těch, kteří mají na příspěvek nárok, což je diskriminuje. V tomto směru by měl být zákon rozšířen o další parametry.

K nově zákonem uvedené podmínce v žádosti o příspěvek na péči v podobě označení osoby blízké nebo jiné fyzické či právnické osoby se představitelky Letokruhů a Charity vyjádřily neutrálně, spíše upozornily na fakt, že klienti, kteří teprve žádají, a tudíž ještě nevědí, zda jim příspěvek bude přidělen a v jaké výši, musí mít, pokud zvolí profesionálního poskytovatele sociální služby, službu sjednanou. Jen za této podmínky lze dle zákona potvrdit klientovi tento fakt na žádost o příspěvek. Což je pro klienta nevýhodné v případě, že by daný příspěvek nezískal. Sjednanou službu již zaplatit musí. Představitelka DJ změnu způsobu výplaty příspěvku označila za velký přínos, neboť její klienti z řad mentálně a psy-

chicky postižených tím získali větší „svobodu“, možnost zvolit rodinného či profesionálního pečovatele, který jim službu poskytne i v domácím prostředí.

4.1.3 Sociální služby

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO3 a):

Jak je služba bezplatného základního sociálního poradenství ze strany veřejnosti využívána a do jaké míry je její poskytování pro organizaci „náročné“?

Dotazované téma zákon⁴⁸ vymezuje následujícím způsobem:

Bez úhrady nákladů se poskytují

a) sociální poradenství, b) raná péče, c) telefonická krizová pomoc, d) tlumočnické služby, e) krizová pomoc, f) služby následné péče s výjimkou základních činností poskytovaných podle § 64 odst. 3, g) sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, h) sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, i) terénní programy, j) sociální rehabilitace, s výjimkou základních činností poskytovaných podle § 70 odst. 3, k) sociální služby v kontaktních centrech a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež, l) služby sociálně terapeutických dílen, s výjimkou základní činnosti poskytované podle §67 odst. 2 písm. b), m) sociální služby intervenčních center.⁴⁹

Odpovědi na VO3 a):

OSL: Tyto služby jsou veřejností využívány hojně a pro pracovníce znamenají velkou časovou vytíženost. Odborně vyškolený pracovník věnuje svůj čas bezplatnému podávání informací, zatímco by mohl pracovat přímo u klienta – za peníze. To, že základní sociální poradenství je bezplatné, je správné. Lidé, kteří přicházejí za tímto účelem se většinou dostali do složité životní situace, proto je v pořádku, že mají kam jít žádat o informace a následnou pomoc. Takovéto poradenství by však mělo být evidováno a dodatečně zapláceno, a to státem, protože ten jeho provozování uvedl do zákona jako bezplatné. V Letokruzích si

---

⁴⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁴⁹ § 72 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

provedli interní statistiku takto poskytované sociální služby s překvapivým výsledkem. Za jeden rok podali tolik bezplatných informací, že doba, kterou zabraly, představuje dva měsíce práce jedné pracovnice. To je obrovské množství času, které je bezplatně věnováno a pro organizaci představuje velký únik tolik potřebných financí. Navíc jsou tyto služby často nad rámec obecných informací. Každá pracovnice má ještě svoji užší specializaci a poskytuje poradenství velmi odborné a vysoce individuální, což jejich klientela (senioři s demencemi či po ataku záchvatu mrtvice) vyžaduje. Často tedy poskytují poradenství odborné, ale bez nároku na odměnu.

CH: Pracovnice Charity nevidí v poskytování sociálních služeb absolutně žádný problém. Ještě před jejich uzákoněním byly poskytovány naprosto samozřejmě a dle jejich zkušeností nepředstavují žádnou újmu. Poradenské služby a základní informace poskytují také jaksi preventivně prostřednictvím letáků a vlastního tisku – Charitních listů. Chápu tuto službu jako potřebnou, zcela v duchu idejí jejich organizace – pomoc bližnímu. Stává se pro ně i cestou k získání trvalého kontaktu a vzájemné důvěry mezi jejich pracovníky a klienty či rodinnými příslušníky – opatrovníky.

DJ: Poradenské služby jsou využívány často a pro pracovníky organizace představují poměrně velkou časovou zátěž. Jsou však potřebné.

Výzkumná otázka VO3 b):

Vymezuje zákon dostatečně a přesně škálu a rozsah odlehčovacích služeb, nebo praxe dostává pracovníky do situací, kdy služby požadované klienty přesahují vymezený rámec?

Odpovědi na VO3 b):

Dotazované se v odpovědích zaměřily na různé problémy, tak jak vyplývají z praxe s jejich klienty.

OSL: Vymezení odlehčovacích služeb zákonem považují za nedostatečné a nepřesné. Nepřesné co do rozsahu i podmínek jejich provozování. Z toho pak vyplývají možné konfliktní situace s inspektory kontroly poskytování sociálních služeb, neboť právě zákon by měl být jednoznačným kritériem, což v tomto případě není.

CH: Zákon vymezuje tyto služby dostatečně. Sama organizace poskytuje dva „typy“ odlehčovacích služeb – klasické pobytové odlehčovací služby a „zimní pobyty“, což jsou tříměsíční pobyty v zařízeních Charity v zimním období, kdy především ti, kteří žijí mimo centrum obce, tuto možnost využívají. Zákon tedy umožňuje i takováto řešení, záleží na organizaci, jak si podobu služby nastaví.

DJ: Pracovnice organizace se často dostávají do situace, kdy kromě odborné sociální služby jsou nuceny řešit i soukromé problémy rodin jejich klientů. Může jít o sociálně slabé a nepodnětné sociální prostředí, rodinné zatížení psychickými nemocemi, selhávání pečujících osob a podobně. Je potřeba věnovat čas i rodinným pečovatelům, pomoci jim zajistit další odbornou pomoc psychologů, lékařů. Při pobytové praxi týdenních stacionářů musí být zajištěno, že víkendový pobyt klienta v rodinném prostředí nezhorší jeho zdravotní a psychický stav. Proto pracovnice organizace musí řešit i záležitosti, které s jejich odborným výkonem poskytované služby už nesouvisí, věnují rodině spoustu dalšího času bezplatně. Zákon takovéto situace neřeší.

Výzkumná otázka VO3 c):

Uvažovali pracovníci organizace poskytující sociální služby o jejich rozšíření, ale nedošlo k tomu také proto, že zákon nový typ služby nezařadil mezi ty, které mohou být hrazeny příspěvkem na péči (například canisterapie)?

Odpovědi na VO3 c):

OSL: V rámci námi poskytovaných odlehčovacích služeb a služby denního stacionáře není příspěvkem hrazeno odborné sociální poradenství. Chtěli bychom ho však zavést, neboť naše pracovnice jsou dostatečně odborně vyškoleny, aby tuto činnost mohly provozovat. Jedná se o tréninky paměti a reminiscenční terapie.

CH: O rozšíření služeb neuvažujeme, neboť už poskytujeme široké spektrum služeb – komplexní služby. To, co v nabídce zákona není, ale objevilo se jako možnost poptávané služby, je canisterapie. Další z možných činností, kterou zákon nevymezuje, jsou chráněné dílny.

DJ: Naše organizace provozuje tyto nové terapie – canisterapie, hipoterapie a arteterapie, které jsou však financovány ze sponzorských darů, neboť ze zákona nemohou být hrazeny z příspěvků na péči.

Komentované shrnutí:

Lze říci, že představitelky všech organizací považují služby bezplatného sociálního poradenství za velmi potřebné a veřejností hojně využívané. V obecné rovině nemají problém ani s jejich bezplatností. Zástupkyně Charity je bere jako možnost navázání důležitého kontaktu, ze kterého může vzniknout další důvěryhodný vztah s klientem. Představitelky Letokruhů a Domovu Jitka si myslí, že jejich pracovníci jsou touto službou vytíženi časově nepřiměřeně, její poskytování by tedy mělo být nějakým způsobem evidováno a státem placeno, neboť je to právě stát, který bezplatnost této služby uvedl v zákoně. Na můj návrh, zda by se toto poradenství nemělo realizovat prostřednictvím úředníka – státního zaměstnance, odpověděly záporně, či s výhradami. Podle zástupkyně Letokruhů by úředník zcela jistě neměl tak potřebné, konkrétní znalosti o každé organizaci, takže by jeho informace zůstala jen na velmi obecné úrovni s odkazem na dohodu zájemce s pracovníky dané organizace. Podle zástupkyně Domova Jitka by role státního úředníka mohla být přínosem, ale jen v případě, že by získal kontakty s klienty i pracovníky jednotlivých organizací. Mohl by například docházet do těchto organizací a informace poskytovat v určenou dobu přímo tam. Jde o to zlomit anonymitu úřednického prostředí, získat konkrétní znalosti o daném typu péče, a tím navázat osobnější kontakt s žadatelem o radu. Je totiž nutné brát v úvahu intimitu daných zátěží, problematiku sociálního prostředí klientů a podobně.

Otázka dotýkající se výčtu a vymezení typu sociálních služeb ukázala na určitý problém, odpovědi na ni se zcela lišily. Dotazovaná za organizaci Charita v tomto směru nevidí žádný problém, zákon dostatečně vymezuje sociální služby a dává prostor i pro nové formy (viz zimní pobyty). Jedná se o zajímavý nápad, který by mohl inspirovat i další organizace, zvláště ty, jejichž klienti žijí v hornatém regionu a přístup k nim, zvláště v zimních měsících, je problematický. Zástupkyně občanského sdružení Letokruhy ve svém vyjádření považuje vymezení odborných služeb za nedostatečné a nepřesné. Nepřesné co do rozsahu i podmínek jejich provozování. Kvůli tomu vznikla i konfliktní situace s inspektory kontroly o to, zda Letokruhy poskytují odlehčovací, či pečovatelskou službu. Prováděcí vyhláška č. 505/2006 Sb. použila v definici o pečovatelské službě v § 6 odst. 1 písm. d) slovo pomoc – pomoc při zajištění chodu domácnosti, kdežto u odlehčovací služby § 10 odst. 1 písm. h)

slovo podpora – podpora při zajištění chodu domácnosti. Význam těchto slov však lze chápat synonymně. Tedy v tomto případě zákon, který by měl být konečným arbitrem případného sporu, je zde vágní a nepřesný. Další fakt, který podporuje toto stanovisko nepřesnosti, je to, že jedna inspekce o tomto problému vůbec neuvažovala, schválila činnost sdružení jako odlehčovací službu, kdežto další ji považovala za pečovatelskou.

Zástupkyně Domova Jitka se v rámci odpovědi na tuto otázku vyjádřila k jinému problému, a to ke službám týdenního stacionáře. Za běžnou situaci, která překračuje vymezený rámec zákonem stanoveného charakteru služby, je řešení problémů rodin, ze kterých klient pochází. Tyto problémy jim ubírají mnoho času a energie, nespadají přímo do jejich kompetence, ale pro smysluplné fungování týdenního stacionáře je potřebná určitá stabilita rodinného zázemí pro víkendový pobyt klienta. Pokud tomu tak není, práce poskytovatele sociální služby ztrácí smysl. Zákon však s těmito nutnými činnostmi nepočítá, nevymezuje je.

Co se týká provozování služeb, které nejsou hrazeny z příspěvku na péči, protože je zákon nevymenovává, Letokruhy a Charita zatím neprovozuje, byť by o ně byl zájem. Jedná se o odborné poradenství, canisterapii a chráněné dílny. Domov Jitka provozuje canisterapii, hipoterapii a arteterapii, ale musí je hradit ze sponzorských darů, což je stále problematičtější. Většina klientů a jejich rodin nedisponuje takovými finančními prostředky, aby si je mohla sama hradit.

4.1.4 Inspekce poskytování sociálních služeb

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO4:

Jakým způsobem je pracovníky sociálních služeb hodnocena objektivita získaných informací u klientů členy inspekčního týmu?

Dotazované téma zákon⁵⁰ vymezuje následujícím způsobem :

Poskytovatel sociálních služeb je povinen umožnit členům inspekčního týmu dotazovat se osob, kterým poskytuje sociální služby, na záležitosti související s poskytováním sociálních

---

⁵⁰ Zákon č. 108/2066 Sb., o sociálních službách

služeb, které jsou předmětem inspekce. Podmínkou přitom je, že osoba byla členem inspekčního týmu za účasti poskytovatele sociálních služeb poučena o možnosti odmítnout rozhovor a dala k rozhovoru souhlas; tento souhlas se zaznamenává do záznamu o rozhovoru, který vyhotovuje člen inspekčního týmu.⁵¹

Odpovědi na VO4:

Všechny odpovědi na tuto otázku vyzněly podobně. Záleží hlavně na osobnosti inspektora, jeho odborné i lidské vyzrálosti, na jeho přístupu ke klientovi a dešifrování či správném pochopení jeho odpovědí. Zvláště pak v případě klientů, kteří trpí Alzheimerovou chorobou, silnou sklerózou, mentálním postižením. Všechny organizace mají jak pozitivní zkušenosti, kdy inspekce objektivně zpracovala odpovědi klientů, v nutných případech spolupracovala i s pečovatelkou klienta, která lépe dokázala „přeložit“ někdy problematickou odpověď klienta. Na druhou stranu proběhly kontroly, jejichž závěry nelze označit za objektivní, neboť vycházely z doslovné odpovědi klienta, který při svém postižení ani nerozuměl otázce. Například forma otázky – víte, kam si jít stěžovat, když budete nespokojeni – byla i pro klienty s demencí srozumitelná a odpověď typu – nevím, ale „cérky“ (pečovatelky) by mně poradily – byla vyhodnocena správně. Klient se zde cítí naprosto bezpečně, má důvěru ve své pečovatelky a u nich by hledal pomoc. Za nesprávně položenou otázku v souvislosti s postižením klienta lze považovat formu – byla jste seznámena se svými právy – a odpověď klienta v duchu – nebyla, ale chtěla bych být – byla vyhodnocena tak, že klient skutečně nebyl seznámen se svými právy. Toto nebyla pravda, klient seznámen byl, ale zapomněl na to. Lze však říci, že situace se lepší, inspektoři často spolupracují s pečovateli klientů.

Komentované shrnutí:

Objektivita získaných informací přímo od klientů, které se také stávají podkladem pro hodnocení činnosti poskytovatelů sociálních služeb, se odvíjí od profesní zkušenosti a odborné připravenosti inspektora, od jeho lidské vyzrálosti. Za jednoznačně pozitivní je mož-

---

⁵¹ § 98 odst. 7 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

no považovat jeho spolupráci s pečovateli klienta, kteří pomohou lépe dešifrovat jeho často zmatené odpovědi. Zvláště pak u klientů trpících demencemi a mentálním postižením. V opačném případě mohou být závěry inspekce neobjektivní, pokud jsou navíc i necitlivě formulované, mohou způsobit pracovníkům v sociálních službách i osobní trauma.

4.1.5 Financování sociálních služeb

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO5:

Jak vypadá, jaká je spolupráce organizace a obce při realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje, jak požaduje zákon?

Dotazované téma zákon⁵² vymezuje následujícím způsobem :

Výše dotace v úhrnu za jednotlivé kraje se stanoví na základě

- a) celkového ročního objemu finančních prostředků rozpočtovaných v závazném ukazateli pro příslušný rozpočtový rok,
- b) zpracovaného střednědobého plánu rozvoje služeb kraje,
- c) počtu vyplácených příspěvků a jejich finančního objemu,
- d) počtu poskytovatelů sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru, a jejich kapacit,
- e) kapacit sociálních služeb poskytovaných ve zdravotnických zařízeních ústavní péče.⁵³

Odpovědi na VO5:

OSL: V odpovědi na tuto otázku zástupkyně Letokruhů jednoznačně označuje spolupráci s obcí při plánování rozvoje sociálních služeb v kraji za výbornou. Ve Vsetíně vznikla samostatná Společnost pro komunitní plánování (SPKP), která řídí a zajišťuje tuto činnost. Přínosem je i skutečnost, že jednotliví poskytovatelé sociálních služeb se jejím prostřednic-

---

⁵² Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁵³ § 101 odst. 5 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

tvím setkávají, komunikují spolu. Činnost společnosti postupně zapojuje i další oblasti regionu, např. Brumovsko, Hornolidečsko. Představitelé organizací poskytovatelů sociálních služeb působí v jednotlivých pracovních skupinách, Letokruhy jsou zařazeny do skupiny Senioři. Výsledkem komunitního plánování je také vznik přílohy, ke které se vyjadřuje krajský úřad a vybere projekty, které doporučí k podpoře. Ovšem jen k podpoře morální, bez finančního příspěvku. Plány jsou tedy připravené, aktualizované, ale jejich realizace je závislá na finančních prostředcích, kterých chybí.

CH: Zařízení Charity nepatří pod žádnou z obcí, ve kterých provozuje své služby. Jedná sice se všemi, ale neplánuje s žádnou, neboť tyto menší obce ze zákona komunitní plánování zpracovávat nemusí. Doposud se obce na budování sociálních služeb poskytovaných Charitou žádným způsobem nepodílely, Charita si vše zajišťovala sama. Organizace v tomto směru spolupracuje s městem Vsetín, zastupuje mikroregion Vsetínsko. Komunitní plán je zde rozdělen do několika oblastí, Charita se řadí do pracovní skupiny Senioři. Organizaci jde v této spolupráci především o zviditelnění, protože Charita svaté Rodiny působí mimo území Vsetína a není zařazena do jeho grantového dotačního programu. Finance z města Vsetín může získat jen v případě, že pečuje o klienta, jehož trvalé bydliště je ve Vsetíně. A to se stává výjimečně. Město se však snaží nasměrovat k nim určité finanční prostředky z mimořádných akcí, např. výtěžek firemního plesu je určen neziskové organizaci, kterou vybere obec. Charita má však své plány, chce spolupráci s obcemi prohlubovat a svoji budoucnost vidí ve vybudování menšího domku v každé vesnici, ve kterém by žili ti, kteří potřebují již trvalou péči. Zůstali by tak ve známé lokalitě, kde by měli kontakt se svými blízkými i známými, a měli by již vybudován vztah důvěry s pracovníky sociálních služeb. Toto je i moderní trend vývoje sociálních služeb, nechat klienta co nejdéle v domácích podmínkách, podpořit jej odlehčovací službou v terénu a poté jej umístit do pobytového zařízení připomínajícího domácí prostředí. Klient by zůstal co nejbližší místu, kde žil, a nebyly by přetřhány sociální vazby.

DJ: Organizace se zapojila do komunitního plánování prostřednictvím SPKP⁵⁴ ve Vsetíně v roce 2007. Sama plánuje rozšíření svého zařízení, které je již zpracováno v komunitním

---

⁵⁴ Společnost pro komunitní plánování

plánu. Se zavedeným systémem spolupráce při plánování rozvoje sociálních služeb je organizace spokojena, důležitá je vzájemná komunikace mezi jednotlivými neziskovými organizacemi, vzniká tak vzájemná solidarita. Představitelka Domova Jitka se zařadila v rámci systému komunitního plánování do pracovní skupiny Osoby se zdravotním postižením. V otázce samotného financování zástupkyně organizace upozornila na absenci zákona o spoluúčasti podpory neziskových sociálních zařízení obcemi, ve kterých mají klienti trvalé bydliště. Obce, které vlastní sociální služby neposkytují a jejichž občané pobývají například v týdenních stacionářích, v podstatě žádné zajištění od obce nevyužívají, obec však na ně získává státní dotaci.

Komentované shrnutí:

Dotazovaní poskytovatelé sociálních služeb, kteří spolupracují v komunitním plánování s městem Vsetín, respektive se Společností pro komunitní plánování Vsetín, ji vidí jako výbornou. Spolupráce svedla ke vzájemné diskuzi různé neziskové organizace, naučila je spolu komunikovat, předávat si zkušenosti i budovat vzájemnou solidaritu. Jedinou vadou na celém projektu se jeví nedostatek financí, takže mnohé plány zůstávají jen virtuální realitou. Charita svaté Rodiny, která působí na území sedmi obcí takovouto zkušenost nemá, protože malé obce nemají povinnost komunitní plány rozvoje služeb připravovat, a tudíž tak nečiní. Charita si podstatnou část svého rozpočtu (14 milionů na rok) zajišťuje sama. Z rozhovoru s představitelkou Domova Jitka vyplynul problém absence zákona, který by nějakým způsobem zajistil, aby obce, jejichž občané využívají pobytové sociální služby v jiné obci, protože ta jejich je neprovozuje, přispívaly na dané služby z dotací, které na svého občana dostávají od státu. Zde je prostor k úvaze o doplnění zákona, který vyplynul z praxe poskytovatelů sociálních služeb.

4.1.6 Správní delikty

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO6:

Jsou oblasti zákona, které neodpovídají chodu praxe organizace, a může tedy dojít k vědomému či nevědomému porušení zákona?

Dotazované téma zákon⁵⁵ vymezuje následujícím způsobem :

(1) Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že poskytuje sociální služby bez oprávnění k jejich poskytování podle § 78 odst. 1.

(2) Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba se jako poskytovatel sociálních služeb dopustí správního deliktu tím, že a) neposkytuje sociální služby v rozsahu stanoveném v rozhodnutí o registraci podle § 81 odst. 2, b) nevede záznamy podle § 88 písm. f), c) nevede evidenci žadatelů o sociální službu podle § 88 písm. g), d) neuzavře s osobou smlouvu o poskytnutí sociální služby podle § 88 písm. i), e) použije opatření omezující pohyb osob v rozporu s § 89 odst. 1 až 3, f) nepodá informaci o použití opatření omezujících pohyb osob podle § 89 odst. 5, g) nevede evidenci nebo neumožní nahlížení do evidence podle § 89 odst. 6, h) neohlásí úmrtí oprávněné osoby, které poskytovala pomoc, ve lhůtě stanovené v § 21a odst. 2, i) nesplní lhůtu k podání žádosti o zrušení registrace podle § 82 odst. 3 písm. d) nebo odst. 4, j) nesplní oznamovací povinnost podle § 88 písm. k), k) nezašle ve stanovené lhůtě údaje uvedené na předepsaném tiskopisu podle § 85 odst. 5, l) nesdělí ve stanovené lhůtě údaje podle § 89 odst. 7, m) nesplní ve lhůtě stanovené krajským úřadem nebo ministerstvem opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekci nebo nepodá písemnou zprávu o jejich plnění podle § 98 odst. 8, n) nesplní ve lhůtě stanovené registrujícím orgánem opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole registračních podmínek podle § 82a odst. 2, o) stanoví za poskytnutí sociální služby vyšší úhradu, než je maximální výše úhrady stanovená prováděcím právním předpisem, nebo p) odmítne, aby mu byla úhrada za poskytnuté sociální služby zaplácena způsobem uvedeným v § 18a odst. 1 písm. b).⁵⁶

Odpovědi na VO6:

Tato otázka se dotkla několika situací z praxe poskytovatelů sociálních služeb, které je nutí pohybovat se na „hraně zákona“, či ji dokonce nevědomě porušit. Takto vyhodnotily otáz-

---

⁵⁵ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁵⁶ § 107 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

ku všechny dotazované představitelky neziskových organizací. Jednou z takových situací je získání podpisu klienta na smlouvě s organizací poskytující mu sociální služby. Stává se, že jejich klienti sice nejsou zbaveni právní způsobilosti, ale reálně jsou v takovém fyzickém či psychickém stavu, že nejsou schopni se podepsat. Zákon však jejich podpis vyžaduje. Jediné právně přijatelné řešení je zároveň časově i finančně náročné tak, že často se dá realizovat až na opakovaný pokus. Jde o přizvání notáře, který osobně klienta navštíví a stvrdí, že jeho zdravotní stav skutečně neumožnil získat jeho podpis. Teoreticky se nabízí jednodušší řešení, které však není v souladu se zákonem, a to, nechat podepsat smlouvu blízkým příbuzným. Další ze sporných, ale běžných každodenních situací je nemožnost naučtování cestovného za jízdu ke klientovi. Vzhledem k tomu, že odlehčovací terénní služba se nedá vykonávat jinak než přímo u klienta, nemají pracovníce v sociálních službách jak tuto situaci řešit. Pracovnice Charity se s tímto problémem obrátily na Krajský úřad ve Zlíně. Bylo jim řečeno, že mohou účtovat jen cestu do deseti minut jízdy a hradit si ji ze získaných dotací. Finanční prostředky však byly kráceny a ministerstvo sociálních věcí tuto možnost již odmítlo se zajímavým vysvětlením, že pokud peníze na tyto služby nezískali, úřad jejich službu vyhodnotil jako nepotřebnou. V Domově Jitka se dle odpovědi dostávají nejčastěji do problému s dodržováním zákona v posouzení situace, kdy jde o bezpečnost klienta či už o omezování jeho osobní svobody. Zákon zde používá termín „nepřiměřené riziko“, přičemž jej přesně nevymezuje a nevysvětluje, co je riziko přiměřené. Představitelka Domova Jitka je přesvědčena, že tady jde vždy o velmi subjektivní a individuální zhodnocení situace, ve které se nemohou jednoznačně opřít o znění zákona.

Komentované shrnutí:

Odpovědi na tuto otázku ukázaly, že v praxi se poskytovatelé sociálních služeb dostávají do situací, pro jejichž jednoznačné řešení oporu v zákonu nenajdou. Zákon počítá s terénní službou, ale už neřeší způsob úhrady cestovného – dojezd autem. Velmi citlivé a složité jsou situace, kdy se pracovníci musí rozhodnout mezi bezpečností klienta či svou vlastní a řešením, které může být zpětně hodnoceno jako restriktivní - omezení klientovy osobní svobody. Pečovatelé musí v takových situacích jednat rychle a nemají možnost konzultovat řešení situace s právníkem. Z praxe poskytovatelů sociálních služeb vyplývá nutnost upřesnit a zformulovat právní normy, které takovéto situace posuzují, tak, aby jejich výklad byl jednoznačný a mohl být pro pracovníky oporou v jejich rozhodování. Odpovědi dotazovaných poukázaly na tři konkrétní situace, které je nutí hledat nová řešení, která by do-

stála právními normám, ač je to téměř nemožné. Dle mého názoru se dá však předpokládat, že existují i další, o kterých se nezmínily.

4.1.7 Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO7:

Jak je hodnoceno rozhodnutí o povinnosti zaměstnavatele zajistit formy dalšího vzdělávání, prohlubování kvalifikace?

Dotazované téma zákon⁵⁷ vymezuje následujícím způsobem :

Zaměstnavatel je povinen zabezpečit sociálnímu pracovníku další vzdělávání v rozsahu nejméně 24 hodin za kalendářní rok, kterým si obnovuje, upevňuje a doplňuje kvalifikaci.⁵⁸

Formy dalšího vzdělávání jsou a) specializační vzdělávání zajišťované vysokými školami a vyššími odbornými školami navazující na získanou odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka, b) účast v akreditovaných kurzech, c) odborné stáže v zařízeních sociálních služeb, d) účast na školicích akcích.⁵⁹

Odpovědi na otázku VO7:

Všechny dotazované představitelky neziskových organizací chápou toto rozhodnutí v obecné rovině jako důležité, rozumné a potřebné. Názorové rozdíly se však objevily u zákonem stanoveného minimálního rozsahu povinného vzdělávání, tj. 24 hodin ročně. Zatímco představitelka Charity chápe tyto v podstatě tři pracovní dny za v praxi organizačně zvládnutelné, pro organizaci Letokruhy je to už rozsah problémový, neboť v této organizaci pracují čtyři pracovníci a například „výpadek“ dvou už představuje pro chod poskytovaných služeb problém. Pracovnice Letokruhů by uvítala i možnost absolvovat kurzy du-

---

⁵⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁵⁸ § 111 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁵⁹ § 111 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

ševní hygieny, tedy nejen profesně odborné, jak stanoví zákon. Potřeba psychohygieny při výkonu péče o klienty s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence je pro pracovníky nutností. Předchází se tím syndromu vyhoření či nebezpečí manipulace klienta s pečovatelem. Zákon opomíjí stav, kdy již vyškolený, stabilizovaný pracovní tým více než odborné vzdělávání potřebuje psychickou očistu. Co se týká nabídky kurzů, jeví se jako dostatečná, ale jejich cena je často vysoká. Finanční zajištění těchto odborných kurzů znamená pro napnuté rozpočty organizací zátěž. Je však pravdou, že zvyšování kvalifikace se odráží ve výkonu pracovní činnosti, je znatelné a pozitivní. Na druhou stranu je absurdní, že zákon v tomto směru nebere v úvahu dlouholetou praxi v oboru a nutí tak k absolvování dvou set hodin odborné přípravy pracovnice, které celý svůj život věnovaly práci v oboru, prošly již dříve mnoha kurzy. Mají bohaté zkušenosti i znalosti, přesto před zákonem se svou kvalifikací neobstojí. V takovýchto případech by měl zákon umožnit výjimku. Představitelka Charity by v rámci povinného vzdělávání uvítala formu výměnných stáží na různých pracovištích. Docházelo by tak k předávání zajímavých zkušeností při řešení problémů, se kterými se organizace setkávají. V Domově Jitka řeší zástup za pracovníky, kteří se vzdělávají, prostřednictvím dobrovolníků. Buďto jsou to lidé z Úřadu práce, kterým byla možnost dobrovolnictví nabídnuta, nebo ti skuteční dobrovolníci, kteří s organizací pracují dlouhodobě.

Komentované shrnutí:

Názory na povinnost zaměstnavatele zajistit zákonem stanovený každoroční minimální rozsah dalšího vzdělávání svých pracovníků přijímají všechny dotazované v principiální rovině za správné, ale s jeho reálným splněním souvisejí určité praktické problémy.

Pro organizaci s větším počtem zaměstnanců nepředstavuje stanovený minimální rozsah 24 hodin za rok žádnou větší komplikaci v organizaci práce. Naopak, pro organizace s malým počtem zaměstnanců je to již problematický zásah do zajištění chodu poskytovaných služeb. Řešením by v tomto případě mohlo být využití dobrovolníků, pokud je má daná organizace k dispozici.

Z odpovědí rovněž vyplynulo, že zákon sice předepsal povinnost absolvovat toto vzdělávání, ale již žádným způsobem neřeší jeho finanční zabezpečení. Pro neziskové organizace, jejichž rozpočet je stále napjatější, znamená často zaplacení kurzů další finanční zátěž.

Existují sice i kurzy bezplatné, nepokryjí však vždy potřebná témata či nemají dostatečnou kvalitu.

Objevil se také požadavek na pravidelné kurzy psychohygieny pro dlouholeté pracovníky v sociálních službách a pečovatele. Náročnost jejich práce to potřebuje. S kurzy takového typu však zákon ve své povinnosti vzdělávání nepočítá.

4.1.8 Předpoklad pro výkon činnosti v sociálních službách

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO8:

Jaký je názor pracovníků odlehčovacích služeb na toleranci absence odborného vzdělání pečovatelů-rodinných příslušníků?

Dotazované téma zákon⁶⁰ vymezuje následujícím způsobem :

Okruh pracovníků

(1) V sociálních službách vykonávají odbornou činnost

a) sociální pracovníci za podmínek stanovených v § 109 a 110,

b) pracovníci v sociálních službách,

c) zdravotničtí pracovníci,

d) pedagogičtí pracovníci,

e) manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.⁶¹

Odpovědi na otázku VO8:

Odpovědi na tuto otázku se u tří dotazovaných shodují v zásadním přístupu, a to že zákonem oficiálně umožněnou péči rodinného příslušníka či blízké osoby je jednoznačným po-

---

⁶⁰ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁶¹ § 115 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

zitivem, protože naplňuje tu nejlepší možnou variantu péče o klienta. Péči, která je vykonávána v domácím, pro klienta přirozeném prostředí, člověkem, kterému klient plně důvěřuje a jejichž vztah je láskyplný. Všechny dotazované pracovnice sociálních služeb toto vyzdvihují jako nejvyšší hodnotu, přestože si zároveň uvědomují, že tito rodinní příslušníci nahrazují jejich práci. Všechny na otázku reagovaly zcela jednoznačně ve smyslu, že odborné vzdělání rodinných příslušníků není nutností. Zástupkyně Letokruhů stav přirovnala ke vztahu rodič-dítě, kdy rodič také nemá žádnou odbornou přípravu k výchově dětí, přesto roli většinou zvládá. V žádném případě by žádnou instituci – povinné proškolení či vzdělávání – do rodinných vztahů nevtahovala. Nabídka nápomocných kurzů by tu samozřejmě být měla, ale zásadně na principu dobrovolné volby a pro domácí pečovatele zdarma. Jejich práce je náročná a obdivuhodná. Navíc tím výrazně pomáhají v řešení otázky sociální péče samotnému státu. Vyzdvihla dále tu možnost, že klient svému rodinnému příslušníkovi či blízké osobě může zaplatit, což je pro něj psychickou vzpruhou, neboť se tím dostává z role „prosebníka“. Zástupkyně organizace Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov navíc dodává, že pokud by mohli příbuzní nějaké kurzy absolvovat, měly by být zaměřeny především na pomoc jim samotným. Tedy jak postupovat, aby si sami nepoškodili vlastní zdraví či předcházeli psychickým depresím a syndromu vyhoření. Představitelka Domova Jitka je přesvědčena, že většina domácích pečovatelů se vzdělává samostudiem, hledá informace sama. Například i u nich v Domově Jitka. Pod záštitou Krajského úřadu Zlín realizují nyní projekt vzdělávání rodinných pečovatelů, do kterého jsou zapojeni i další odborníci – lékaři, psychologové, supervize. Formou besed, kterých se účastní rodinní pečovatelé se svými blízkými, o které pečují, zároveň, dostávají další nápomocné rady a informace, které se týkají správného výkonu péče. Jsou to jakési kurzy duševní podpory, jsou hojně navštěvované a žádané, ale bohužel Domov Jitka nemá dostatek času a kapacit, aby jejich četnost zvýšil.

Komentované shrnutí:

U této otázky jsem očekávala možnou kritičnost pracovníků v sociálních službách vůči rodinným pečovatelům. Pracovníci v sociálních službách a sociální pracovníci mají nutné předepsané odborné vzdělání, zákon jim ukládá další pravidelné vzdělávání se, zatímco rodinní příslušníci či blízké osoby v rolích pečovatelů jsou od této povinnosti osvobozeni. Ovšem opak byl pravdou a všechny odpovědi se shodly na velké úctě vůči těmto lidem a naprosté nedůležitosti jejich povinného odborného vzdělání. Všechny pracovnice podpo-

řily možnost dobrovolného a bezplatného vzdělání pro rodinné pečovatele. Mělo by však spíše řešit psychickou podporu těchto lidí. Oblast odborné podpory rodinných pečovatelů by mohla být doplněna zákonem tak, aby podpořil a garantoval finanční zajištění aktivit organizací sociálních služeb, které by pro pečovatele z řad osob blízkých odborné kurzy a kurzy psychohygieny připravovaly.

4.1.9 Akreditace vzdělávacích zařízení a akreditace vzdělávacích programů

K této kategorii se vztahovala následující výzkumná otázka VO9:

Jakým způsobem je hodnocena nabídka vzdělávacích kurzů, oborů, institucí po stránce kvalitativní i kvantitativní?

Dotazované téma zákon⁶² vymezuje následujícím způsobem :

(1) Ministerstvo rozhoduje o akreditaci vzdělávacích zařízení a o akreditaci vzdělávacích programů (dále jen „akreditace“) pro účely zajištění vzdělávacích kurzů podle § 110 odst. 4 písm. c) a d) a kvalifikačních kurzů podle § 116 odst. 5, dalšího vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách, vzdělávání vedoucích pracovníků zaměstnanců uvedených v § 115 odst. 1 a pro účely odborné podpory fyzických osob, které poskytují pomoc příjemci příspěvku.⁶³

Odpovědi na VO9:

OSL: Z pohledu kvantitativního je nabídka vzdělávacích kurzů a oborů naprosto dostatečná, zdá se někdy až nadbytečná. Agentur, které takovéto kurzy nabízejí, je mnoho, neboť se to zdá být dobrý zdroj výtěžku. Na druhou stranu četnost nabídky vyvolává konkurenci, což by mělo zvyšovat kvalitu nabídky. V tomto směru je aktivní Krajský úřad ve Zlíně, který mnohé takové kurzy zaštiťuje, má své „nasmlouvané“ lektory. Za jedinou nevýhodu lze považovat fakt, že pravděpodobně i zde zapracovala lobby a zákon umožňuje do povinného vzdělávání v rozsahu 24 hodin za rok započítat jen absolvování kurzů, které mají

---

⁶² Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁶³ § 117a odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

akreditaci Ministerstva práce a sociálních věcí. Tím jsou vylučováni i výborní lektori, jejichž kurzy však tuto akreditaci nemají. Organizace Letokruhy se snaží dávat při výběru vzdělávacího kurzu přednost kvalitě, ale chybí jim prostředky, takže přednostně musí vybírat z akreditované nabídky.

CH: Odpověď představitelky Charity se v mnohém shoduje s předchozí dotázanou. Dodává, že je důležité ověřovat si kvalitu nabídnutých kurzů, neboť je škoda investovat do věcí nepřínosných. Oni sami se snaží komunikovat s jinými organizacemi a předat si tak zkušenosti a tipy na kurzy skutečně kvalitní a přínosné. Rovněž upozorňuje na požadovanou akreditaci Ministerstva práce a sociálních věcí u kurzů, které mohou být zařazeny do zákonné povinné 24 hodinové dotace. Považuje to za nedobrou strategii – vyloučit takto mnohé skutečně výborné lektory, kteří však mají akreditaci udělenou jiným ministerstvem. Cestu, jak snížit náklady na vzdělávací akce, vidí v možnosti pozvat lektora přímo do vlastní organizace, kde se jeho kurzů může zúčastnit více lidí a náklady se tím sníží.

DJ: Představitelka této organizace se v odpovědi odvolává na projekty Krajského úřadu Zlín i města Vsetín, díky kterým je vytvořena široká nabídka kurzů a školení. O výběru rozhoduje kvalita a potřebnost témat, organizace volí z tohoto důvodu i kurzy neakreditované ministerstvem. Ty samozřejmě ale nemůže započítat do povinného rozsahu každoročního vzdělávání. Pro organizaci vychází finančně lépe, když si pozvou lektora přímo k sobě.

Komentované shrnutí:

Ze všech odpovědí vyplývá, že nabídka kurzů a školení je naprosto dostatečná, často organizována krajským úřadem či obcí. Do zákonem vymezeného rozsahu 24 hodin dalšího vzdělávání ročně by se však měly počítat i kurzy akreditované jiným ministerstvem (nepravděpodobněji Ministerstvem zdravotnictví) než Ministerstvem práce a sociálních věcí, protože i tyto mohou být ve výborné kvalitě, prováděné zkušenými odborníky. Způsob, jakým organizace snižují náklady na povinné vzdělávání pracovníků, je pozvání lektora přímo do organizace samé. Takto se kurzů může zúčastnit více zaměstnanců, časově i organizačně lze chod služeb snadněji zajistit a odpadají náklady spojené s cestovním zaměstnanců. Lektor také spíše zaměří náplň svého semináře, kurzu k potřebám konkrétní organizace.

4.2 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření proběhlo mezi pracovníci odlehčovací služby tří neziskových organizací – občanského sdružení Letokruhy ve Vsetíně, Charity svaté Rodiny Nový Hrozenkov a obecně prospěšné společnosti Domov Jitka ve Vsetíně. Otázky se týkaly jednotlivých právních norem určitých částí zákona. Všechny dotazované byly ženy, jedna vyučena, jedna s vysokoškolským vzděláním a 16 se vzděláním středoškolským. Dotazované působí v pracovních pozicích, a to 12 pracovníc v sociálních službách, 4 sociální pracovníce a 2 zdravotní sestry. Dotazník je přílohou P I.

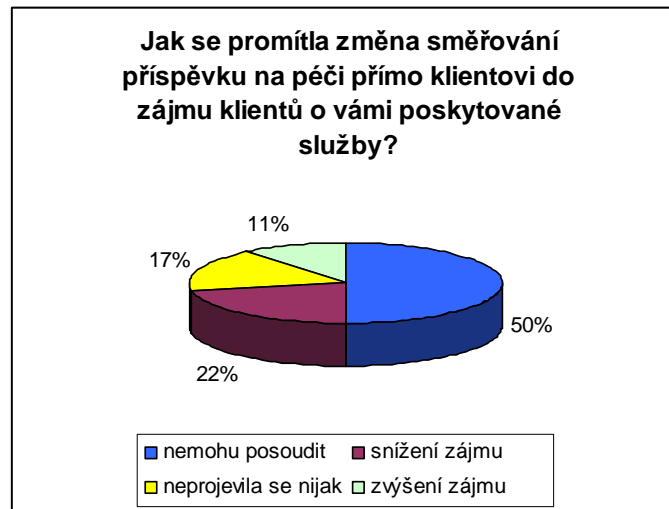
Otázka č.1

Zdroj: vlastní

Odpovědi pracovníc naznačují, že danou oblast – komunikaci a spolupráci s orgány státní správy vykonávají zřejmě ředitelky organizací. Některé dotazované ji označily spíše za problematickou.

Otázka č. 2

Zdroj: vlastní

Dotazované se přiklonily ke všem variantám odpovědí, což koresponduje i názory ředitelek organizací ve strukturovaném rozhovoru.

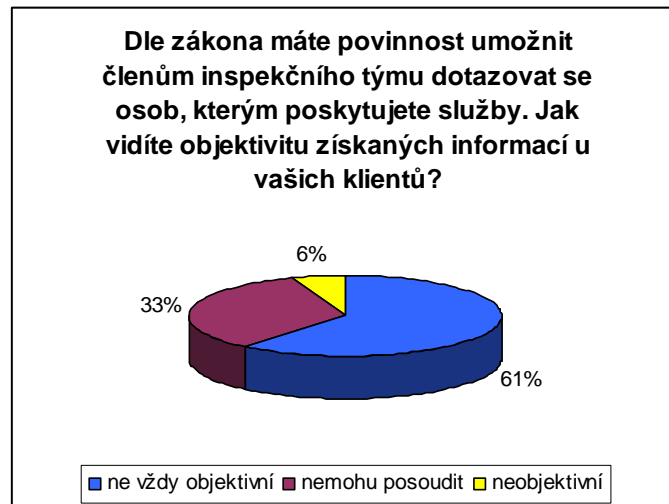
Otázka č. 3

Zdroj: vlastní

Zajímavým výsledkem bylo, že 39 dotazovaných nemohlo posoudit četnost využívání základního sociálního poradenství, zbytek potvrdily zájem o tuto službu ze strany veřejnosti, což odpovídá i názoru ředitelek organizací.

Otázka č. 4

Zdroj: vlastní

Většina dotazovaných považuje takto získané informace za spíše neobjektivní, což koreponduje i s názory ředitelek organizací ze strukturovaného rozhovoru.

Otázka č. 5

Zdroj: vlastní

Z odpovědí vyplynulo, že toto téma se dotýká z větší části ředitelek organizací, neboť 67% pracovníků nemohlo tuto oblast posoudit.

Otázka č. 6

Zdroj: vlastní

Odpovědi se u této otázky rozcházejí, neboť všechny ředitelky organizací v rozhovoru naznačily, že se tak děje, což potvrdilo i 33% z dotázaných pracovníků. Ale 67% dotázaných pracovníků se k dané problematice nedokázalo vyjádřit. Dle mého názoru by důvodem mohla být buď loajalita k organizaci, či neznalost zákona.

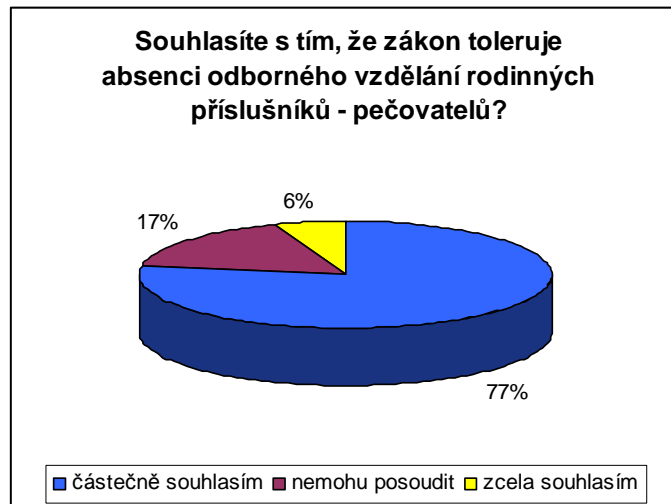
Otázka č. 7

Zdroj: vlastní

Odpovědi na tuto otázku se shodují s názory ředitelek organizací o pozitivním přínosu tohoto rozhodnutí.

Otázka č. 8

Zdroj: vlastní

Odpovědi dotazovaných pracovníků ve své většině souhlasily s tolerancí absence odborného vzdělání u rodinných pečovatelů. Na rozdíl od vedoucích pracovníků organizace, které je bezvýhradně podporují, zvolily v 77% odpověď „částečně souhlasím“.

Otázka č. 9

Zdroj: vlastní

Odpovědi dotazovaných pracovníků potvrdily názory ředitelek organizací, že nabídka vzdělávacích kurzů je dostatečná.

ZÁVĚR

Kvalita sociálních služeb, které patří k veřejným službám, musí vycházet z uspokojení potřeb a zájmů nejen samotných uživatelů služeb, ale i zájmů zadavatelů, kteří služby objednávají a platí z veřejných zdrojů (například obce a stát) i ze zájmů poskytovatelů sociálních služeb. Hlavním posláním sociální služby je snaha umožnit lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci, zůstat rovnocennými členy společnosti, žít v kontaktu s jinými lidmi a v přirozeném sociálním prostředí. Zvýšení kvality sociálních služeb a zlepšení procesu sociálního začleňování, jako základní myšlenky moderní sociální politiky, měl zásadním způsobem napomoci zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a jeho novela č. 206/2009 Sb. .

Cílem mé diplomové práce bylo na základě konfrontace zákona, především jeho novelizace, a činnosti tří neziskových organizací v okrese Vsetín, které jsou poskytovateli odlehčovací služeb, poukázat na přetrvávající či nově vzniklé problémy, které aplikací zákona do praxe existují. Zajímalo mě, do jaké míry se zákon a jeho novelizace staly skutečnou oporou pro poskytovatele sociálních služeb, či zda ještě existují oblasti, ke kterým se zákon vyjadřuje z pohledu praxe nejednoznačně či nedostatečně.

Svoji práci jsem rozdělila na část teoretickou a praktickou. V první části jsem vytvořila nástin vývoje podoby sociálních služeb od jejich prehistorie přes sociální politiku na našem území až k jejich kvalitativně nové právní úpravě v podobě zákona č. 108/2006 Sb. a jeho novelizace. Zaměřila jsem se především na zásadní změny, které přinesla již zmíněná novela zákona, a to změny související s příspěvkem na péči, s zpřesněním kontroly systému, se způsobilostí pečujících osob, se zvýšením důrazu na odbornost pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků a s upřesněním procesu akreditací vzdělávacích programů. V praktické části jsem svůj výzkum v praxi poskytovatelů sociálních služeb zaměřila hlavně k těmto oblastem zákona. Vedla jsem strukturovaný rozhovor s vedoucími pracovníky občanského sdružení Letokruhy ve Vsetíně, Charity svaté Rodiny Nový Hrozenkov a obecně prospěšné společnosti Domov Jitka ve Vsetíně. Jejich odpovědi jsem zpracovala v komentovaném shrnutí každé otázky a postupně tak docházela k cíli mé diplomové práce. Své závěry jsem doplnila výsledky vlastního dotazníkového šetření, které jsem uskutečnila mezi zaměstnankyněmi v odlehčovacích službách daných organizací. Výsledkem mého výzkumu bylo naplnění cíle mé diplomové práce. Přes přínos zákona a jeho novelizace stále zůstávají v zákoně „slabá místa“, která v případě řešení vzniklých situací v praxi po-

skytovatelů služeb, se jeví problematická a nedokáže být pro ně oporou. Jako problematické se jeví zařazení klienta do stupně závislosti dle konečného závěru posudkového lékaře, sestavená kritéria sociálního šetření, která se jeví jako nedostatečná až diskriminující pro osoby s psychickými poruchami, s počátky Alzheimerovy nemoci a s mentálními poruchami. Stejně nedostatečně a nepřesně jsou zákonem vymezeny typy sociálních služeb – odlehčovací služby, další typy služeb, které v praxi probíhají, v zákoně chybí úplně (například canisterapie, hipoterapie). Z výsledku výzkumu je dále patrné, že u poskytovatelů praxi sociálních služeb vznikají situace, které zákon buď neřeší, či je vágní a ve výkladu nejednoznačný. Tyto situace nutí pak pracovníky pohybovat se tzv. „na hraně zákoně“ či ji dokonce nevědomky překročit. Jedná se například o způsob úhrady cestovného při jízdě autem za klientem nebo získání zákonem vyžadovaného podpisu klienta na smlouvě s poskytovatelem sociální služby, přesto že jeho tělesný či psychický stav to neumožňuje. Zákon požaduje permanentní odborné vzdělání pracovníků služeb, ale neuznává absolvování pravidelných kurzů psychohygieny, které jsou však pro jejich často psychicky náročnou práci nutností. Zákon také stanovil požadavky, které jsou pracovníky služeb v obecné rovině chápány jako rozumné a potřebné, ale jejich realizace v praxi vyžaduje určité upřesnění či drobné změny. Jedná se například o změnu způsobu výplaty příspěvku na péči nebo o poskytování bezplatných poradenských služeb. Za přínosné a správné považují dotazovaní pracovníci sociálních služeb zákonem umožněnou širokou nabídku odborných kurzů a školení nebo toleranci povinného odborného vzdělání u rodinných pečovatelů.

Cílem úprav zákona o sociálních službách bylo dosažení efektivnějších výsledků při aplikaci zákona do praxe. Moje diplomová práce poukázala na to, že přes mnohé pozitivní změny zůstala v zákoně ještě „slabá místa“, s nimiž se praxe poskytovatelů sociálních služeb potýká a která musí být dále řešena. Tuto potřebu dokládá již další novela zákona č. 347/2010 Sb.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Brdek, M. a kol. *Trendy v evropské sociální politice*. Praha: ASPI Publishing s.r.o. 2002. 252 s. ISBN 80-86395-25-1.
- [2] Koldinská, K. Legislativní zakotvení sociálních služeb v ČR in Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. 184 s. ISBN 978-7367-310-9.
- [3] Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vydání. Praha: Portál 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- [4] Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vydání. Praha: Portál 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- [5] Matoušek, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál 2003. 348 s. ISBN 80-7178-548-2.
- [6] Matoušek, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál 2007. 184 s. ISBN 978-7367-310-9.
- [7] Důvodová zpráva k zákonu č. 206/2009 Sb., o změně zákona o sociálních službách.
- [8] Důvodová zpráva k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
- [9] Příloha č. 1 k vyhlášce č. 505/2006 Sb. – Činnosti pro hodnocení schopnosti zvládat úkony péče o vlastní osobu a úkony soběstačnosti a odchýlný způsob hodnocení těchto úkonů u osob do 18 let věku.
- [10] Příloha č. 4 k vyhlášce č. 505/2006 Sb. – Obory vzdělání, při jejichž absolvování se nevyžaduje absolvování kvalifikačního kurzu pro pracovníky v sociálních službách.
- [11] Vyhláška č. 239/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- [12] Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.
- [13] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

- [14] Zákon č. 206/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- [15] <http://domovjitka.cz>
- [16] <http://www.letokruhy-vs.cz>
- [17] <http://www.mestovsetin.cz>
- [18] <http://www.mpsv.cz>
- [19] <http://www.mvcr.cz>
- [20] <http://www.nhrozenkov.caritas.cz>
- [21] <http://www.spkp.cz>
- [22] <http://www.systemaspi.cz>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČALS	Česká alzheimerovská společnost
DJ	Domov Jitka, o.p.s.
CH	Charita svaté Rodiny Nový Hrozenkov
KÚ	Krajský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
OÚ	Obecní úřad
OSL	Občanské sdružení Letokruhy
Sb.	Sbírka zákonů
SPKP	Společnost pro komunitní plánování
ř.z.	Říšský zákon

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1) Státní správu podle zákona vykonávají hlavně MPSV, KÚ, OÚ a okresní správy sociálního zabezpečení. Jakým způsobem hodnotíte spolupráci s těmito orgány?

A) velmi dobrá B) standardní C) problematická D) nemohu posoudit

2) Jak se promítla změna směřování příspěvku na péči přímo klientovi do zájmu klientů o vámi poskytované služby?

A) zvýšení zájmu B) neprojevila se nijak C) snížení zájmu D) nemohu posoudit

3) Do jaké míry je veřejností využíváno bezplatně poskytované základní sociální poradenství?

A) velmi často B) občas C) téměř vůbec D) nemohu posoudit

4) Dle zákona máte povinnost umožnit členům inspekčního týmu dotazovat se osob, kterým poskytujete služby. Jak vidíte objektivitu získaných informací u vašich klientů?

A) zcela objektivní B) ne vždy objektivní C) neobjektivní D) nemohu posoudit

5) Jaká je spolupráce organizace a obce při realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje, jak požaduje zákon?

A) velmi dobrá B) standardní C) problematická D) nemohu posoudit

6) Jsou oblasti zákona, které neodpovídají chodu praxe vaší organizace a může tedy dojít k vědomému či nevědomému porušení zákona?

A) ano, často B) ano, ale jen výjimečně C) nikdy D) nemohu posoudit

7) Souhlasíte s rozhodnutím o povinnosti zaměstnavatele zajistit formy dalšího vzdělávání, prohlubování kvalifikace zaměstnanců?

A) zcela souhlasím B) souhlasím – s výhradami C) nesouhlasím D) nemohu posoudit

8) Souhlasíte s tím, že zákon toleruje absenci odborného vzdělání u rodinných příslušníků-pečovatelů?

A) zcela souhlasím B) částečně souhlasím C) nesouhlasím D) nemohu posoudit

9) Jak hodnotíte nabídku vzdělávacích kurzů, oborů, institucí po stránce kvalitativní i kvantitativní?

A) zcela vyhovující B) spíše vyhovující C) nevyhovující D) nemohu posoudit

muž/žena

Vaše vzdělání:

Vaše pracovní pozice:
